

## ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

## ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐν Ἑλλάδι Δο. 10 — Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φο. χρ. 12.  
Ἡ συνδρομὴ εἶναι προπληρωτέα ἑτησίως ἢ κατ' ἐξαμηνίαν  
εἰς δύο ἴσας δόσεις.

## ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΥΠΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

## ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»

Ἐν ἀδρ. Βουλῆς 23, ὑπὸ τὸ Ἐνοδοχείον τῆς Νέας Αἰγύπτου.

Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται λεπ. 20.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. — 25 Μαρτίου 1884.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**ΔΕΛΤΙΟΥ:** Ἐκθεσίς μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. — Ἔργα καὶ ἡμέραι. — Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά. — Ἀρχαιολογία τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὑπὸ Γ. Λαμπάκη. — Ἡμερολόγιον. — **Διηγήματα.** — Ἀλληλογραφία.  
**ΦΥΛΛΟΥ:** Ἡ 25 Μαρτίου. — Οἱ Φιλέλληνες. — Ἡ πλημμυρα ὑπὸ Α. Π. Κ. — Κέρδη εὐρωπαϊκοῦ τύπου. — Ἡ Μαυροβουνιώτισσα. — Ἐθνογραφικά. — **Εἰκόν:** Διονύσιος Σολωμός.

## ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

## ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Μετὰ σπανίας ἀληθῶς λαμπρότητος ἐορτάζεται κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἡ ἐθνικὴ ἐορτὴ τῆς 25 ΜΑΡΤΙΟΥ καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐλληνικῶν κοινοτήτων.

Καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ἐνταῦθα καὶ ἀλλοχού Συλλόγων καὶ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ὀφείλεται δὲ ἐπίσης καὶ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἰδιωτῶν ὅπως, οὔτινες ἀπετέλεσαν ἐπιτροπὰς, συνέλεξαν ἐράνους καὶ εἰργάσθησαν ἀμιλλώμενοι ὅπως μὴ ὑστερήσωσι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐπίσημον ἡμέραν, ἥτις ἐσημειώθη ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τῆς ὑψώσεως ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Γερμανοῦ τῆς σημαίας τῆς ἐπαναστάσεως ἐν τῇ περικλύτῃ διὰ τοῦτο Μονῇ τῆς ἀγίας Λαύρας.

Ἡ ἰδέα τῆς Ἐκθέσεως τῶν σωζομένων μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἥς τὴν πραγμάτωσιν ἀνέλαβον ἡ Ἐθνολογικὴ Ἐταιρία καὶ ὁ Σύλλογος Παρρασσός, ὑπῆρξε τῶντι εὐτυχῆς ἰδέα. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ὑστέρων διότι καὶ ἂν μὴδὲν ἕτερον τὸ ἐξ αὐτῆς ὄφελος, ἀλλ' ὅμως δύο μεγίστων ὠφελημάτων ἀναμφιβόλως θὰ γένηται ἀφορμή, τοῦ νὰ διατηρηθῶσι δηλαδὴ ἐπιμελέστερον ἐν τῇ μέλλοντι τὰ κειμήλια ταῦτα καὶ νὰ συμπληρωθῶσι τὰ κενὰ καὶ ἐπανορθωθῶσι τὰ ἡμαρτημένα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διὰ τῶν πανταχόθεν ἀποσταλέντων ἐγγράφων.

Ἡ ἐκθεσίς αὕτη τελεῖται ἐν τῇ κεντρικῇ οἰκοδομήματι τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, ἐν ταῖς τρισὶ συνεχομέναις αἰθούσαις τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.

Τὰ ἐκθέματα εἰσι τηλεβόλα — ἐν τῇ προαυλίᾳ — ὅπλα, σημαῖαι, εἰκόνες, ἐγγράφα.

Ἐν τῇ μέσῃ τῆς ἡμικυκλίου αἰθούσης ὑφύεται τρόπαιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἔχον τὴν ἱερὰν τῆς Λαύρας σημαίαν, κεκοσμημένον δὲ δι' ἐπαργύρων ἱστορικῶν καρυοφυλλίων καὶ πιστολίων, ἀνηκόντων εἰς

ἥρωας τοῦ Μεσολογγίου, τῆς Κρήτης, τῶν ναυτικῶν νήσων, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ πρῶτον, ὅπερ προσπίπτει εἰς τὰ ὄμματα τοῦ θεατοῦ μόλις εἰσελθόντος. Παρὰ δὲ τοὺς πόδας τῆς πυραμίδος ταύτης εὐρηται τηλεβόλον κυριευθείσης τουρκικῆς κορβέττας.

Ἀντικρὺ καὶ ὀπισθεν τοῦ τροπαίου τούτου εὐρηται κύκλω ἀνηρτημένα φιλοκάλως ἐπὶ ἀσπίδων ἄλλα πολύτιμα ὅπλα, ἀνήκοντα εἰς τοὺς προεξάρχοντας τῶν ἡρώων τῆς ἐπαναστάσεως.

Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν ἀσπίδων τούτων εὐρηται τὸ περιώνυμον ἕλφος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τὸ καρυοβύλλι τοῦ Καραϊσκάκη, οἱ πελέκει, τὰ πιστόλια, αἱ πυριτοθήκαι καὶ τὸ φυλακτόν του. Ἐπὶ ἄλλης ἀσπίδος εὐρηται ἐπίσης πολύτιμα κειμήλια τῶν κατὰ θάλασσαν ἡρώων τοῦ ἀγῶνος, οἷον τὸ ἕλφος τοῦ Μισοῦλη καὶ τὸ ἕλφος τοῦ Κανάρη καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν ἐκατέρωθεν ἀσπίδων ἄλλων ἐπισήμων ἡρώων ὅπλα ἐν οἷς καὶ τὸ ἕλφος τοῦ φιλέλληρος Ἰταλοῦ Σάντα-Ρόζα, ὅπερ ἀγοράσας παρ' ἄλλου φιλέλληρος διετήρησεν ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτοῦ συλλογῇ ὁ φιλόμουσος κ. Ἀλέξ. Βαρούχας.

Διπλὴν ἀξίαν ἔχει καὶ ἡ ἐκτεθειμένη σπάθη τοῦ ἡρωικοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Α', ἥτις, πωληθεῖσα ὑπὸ ἐπισήμου τούρκου ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θησαυροῦ, περιήλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Γιαννάκη Κολοκοτρώνη, ἀρματωλοῦ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν καὶ σωματάρχου ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἐν Μολδοβλαχίᾳ. Ἡ λαβὴ τῆς σπάθης συγκροτεῖται ἐκ τεμαχίων ἐλεφαντόδοντος συνεδεμένων διὰ χρυσοῦ περιζώματος, ἡ δὲ λεπίς ἐκ δαμασκίου χάλυθος ἔχει ἐπ' αὐτῆς τὴν εἰκόνα τῆς μητρὸς τοῦ Σωτήρος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ ψαλμοῦ τοῦ Δαβὶδ· «Δίκασον, Κύριε, τοὺς ἀδικούντάς με καὶ πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με».

Ἡ σπάθη αὕτη, ὡς εἶπομεν, ἔχει διπλὴν ἀξίαν, ὡς σπάθη τοῦ Κομνηνοῦ καὶ εἴτα τοῦ Γιαννάκη Κολοκοτρώνη. Εἶνε δὲ καὶ καλλιτεχνικώτατα ἐπεξεργασμένη.

Μετὰ τῶν ὀπλων εἰσὶν ὁμοίως ἐκτεθειμένα ἐκεῖ καὶ σφαῖραι καὶ ὀβούζια συντετριμμένα τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐποχῆς καὶ τὰ ἀκροστόλια τῶν τότε πολεμικῶν πλοίων, ὑπομνηστικόντα σειρὰν ὀλόκληρον ἀνδραγαθημάτων, περιπετειῶν καὶ ἀγώνων.

Ὅ,τι πολύτιμον ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ταύτης ἐκθέσεως εἰσὶν αἱ περισθεῖσαι μέχρις ἡμῶν σημαῖαι ταῦ ἀγῶνος. Ἐξ αὐτῶν αἱ 56 ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἐν τοῖς ἀνακτόροις συλλογῆς μετ' αὐτῶν εὐρίσκεται καὶ φάμπουρον τοῦ Μεσολογγίου

καὶ 8 κυριευθεῖσαι τουρκικαὶ σημαῖαι.

Ἀλλὰ τὸ λαμπρότατον κόσμημα τῆς ἐκθέσεως ταύτης εἶνε ἡ περιλάλητος σημαία τῆς Ἀγίας Λαύρας, ἣν ὕψωσεν ὁ Γερμανὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως. Ἡ σημαία αὕτη εἶνε ἐκ τῶν ἐν τοῖς ναοῖς φυλαττομένων καὶ περιαγομένων κατὰ τὰς ἐορτάς καὶ λιτανείας.

Καὶ ταῦτα μὲν καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ὅπλα καὶ τὰς σημαίας.

Ἀλλ' ἡ ἱστορία, ὡς ἐρρήθη, πολλὰ αὐτῆς ἡμαρτημένα δύναται νὰ ἐπανορθώσῃ, πολλὰ δ' ἐλλιπῆ καὶ χάσματα νὰ πληρώσῃ ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἐγγράφων τῶν ἐκτεθειμένων ἐντὸς ὑαλοσκεπῶν θηκῶν ἢ πλαισίων εἰς τὰς ἐκατέρωθεν αἰθούσας. Εἰσὶ δὲ ταῦτα ἐπιστολαὶ καὶ αὐτόγραφα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἐπίσημα ἐγγράφα τῆς τότε προσωρινῆς Κυβερνήσεως, διαταγαὶ πρὸς τοὺς στρατηγούς καὶ ἀνταποκρίσεις τούτων πρὸς ἀλλήλους.

Μετ' αὐτῶν εὐρηται καὶ δύο αὐτόγραφα τοῦ λόρδου Βύρωνος ἰταλιστὶ γεγραμμένα, ἐξ ὧν τὸ δεύτερον διὰ μολυβδίδος καὶ ἔχον χρονολογίαν 16 Ἰανουαρίου 1824.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσωμεν καὶ σπουδαιότατον εὑρημα ὁμοίως ἐκτεθέν, τὸ πανομοιότυπον τῶν διαφόρων συνθηματικῶν σημάτων τῶν πυρπολικῶν μετὰ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν.

Ἐν τῇ μέσῃ τῆς κεντρικῆς αἰθούσης θὰ εὐρωσιν ἐπίσης οἱ ἐπισκέπται τὴν ἑδραν, ἐφ' ἧς πρῶτον ἐκάθησεν ἐν Ἑλλάδι ὁ Κυβερνήτης αὐτῆς Καποδίστριας καὶ τὸ γραφεῖόν του, θὰ ἴδωσι δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ διασώμου γλύπτου τῆς Γαλλίας Δαβὶδ δ' Ἀνζερ φιλοτεχνηθὲν μνημεῖον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου γεγλυμμένον, ἐν ᾧ ἑλληνὶς κόρη γονυπετῆς ἀναγινώσκει τὸ ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου πλακὸς ἐπίγραμμα. Τοῦ μνημείου τούτου ἦσαν πολλαὶ αἱ περιπέτειαι καὶ εἶνε λυπηρὸν ὅτι ἡ πλάξ δὲν διετηρήθη ἀρτία.

Ἡ πινακοθήκη τῶν ἡρώων τῆς γενεᾶς ἐκείνης εἶνε τὸ ζωηρότατον ἐκ τῶν ἐνθυμίων τοῦ ἀγῶνος.

Καὶ ὅμως πόσον πτωχὴ εἶνε ἡ πινακοθήκη ἐκείνη! Οὔτε καὶ τῶν πρωταγωνιστῶν ἡ συλλογὴ εἶνε πλήρης.

Ὁ ἐπισκέπτης ἀποκαλύπτει πρὸ αὐτῶν, κατεχόμενος ὑπὸ θάμβους καὶ σεβασμοῦ ἐνώπιον τῆς ὀμηγύρεως ἐκείνης τῶν ἡμιθέων. Βλέπει τις τὸν Ῥήγαν, τὸν Μπότσαρη, τὸν Κολοκοτρώνη, τὸν Καραϊσκάκη, τὸν Μαυρομιχάλην καὶ τοσοῦτους ἄλλους, τῶν ὁποίων παῖς ἔτι ἤκουσε τὸ ὄνομα καὶ ἔφηθος ἀνέγνωσε τὴν ἱστορίαν.

X.

## ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἡ ἐκθεσις μᾶς ἀπερρόφησεν ἐντελῶς· πᾶν ἄλλο γεγονός κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην κλίνει εὐλαβῶς τὸν αὐχένα. Ἡ Ἑλλὰς σήμερον διαίρεται εἰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκθέσεως. Οἷα, ἀληθῶς, καταπληκτικὴ διαφορά μεταξὺ τῶν δύο τούτων τμημάτων!!

Ἐντὸς τῆς ἐκθέσεως φιλοπατρία, ἐθελοθυσία, γενναϊότης, ἀνδρική καλλονή, γραφικὴ ἐνδυμασία, δόξα! Ἐκτὸς τῆς ἐκθέσεως, ψευδοσυνταγματικαὶ πάλαι, ἀτομικὰ συμφέροντα, μικροπρεπεῖς διαπληκτισμοί, ἐκτεθλυμένοι φυσιογνομίαι, ἐνδυμασίαι πιθήκων, ἀμοιβαῖος ἐξευτελισμός!!

Καὶ διὰ τοῦτο τὸ μόνον ἐλάττωμα τοιαύτης ἐκθέσεως, τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα ὅπερ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τῆς ἐξυμνουμένης ἐποχῆς, ἐξέλιπε καὶ αὐτό· νομίζει τις ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐκθέσεως τοῦ 1821, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ ἐκθέσεως τοῦ 1453.

Οἷα ἀληθῶς διαφορά μεταξὺ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκθέσεως!!

\*

Ἐπὶ τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ ἐθεώρησε καθήκον τῆς καὶ ἡ Ἑβδομάς νὰ παράσχῃ τοῖς συνδρομηταῖς αὐτῆς ἀπεικόνισμα προσώπου τινὸς ἡ ἀντικειμένου ἐκ τῶν τῆς ἐκθέσεως· ὅπως μὴ γίνῃ ὁμῶς διάκρισις μεταξὺ τῶν δημιουργησάντων τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν, προϋτίμησε νὰ παράσχῃ τὴν εἰκόνα τοῦ ὑμνοῦ τοῦ τῆς ἐλευθερίας ταύτης, τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ **Διονυσίου Σολωμοῦ**.

Ἦμνος ἄλλος διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας οὔτε ἐγράφη οὔτε θὰ γραφῇ πλέον! ὁ ἦμος τοῦ Σολωμοῦ, τὸ χαῖρε, ὦ! χαῖρε, ἐλευθερία, οὐδέποτε θὰ λησμονηθῇ, οὐδέποτε θὰ παραχμᾶσῃ!

«*Βάλε μέσα 'ς τὴν ψυχὴ σου τὴν Ἑλλάδα, καὶ θὰ 'νοιώσῃς τὰ λαχταρίζῃ μέσα σου κάθε εἶδος μεγαλείου*»

Εἶπεν ὁ Σολωμός εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του... Καὶ μόνον τοιαῦτα αἰσθανόμενος ἄνθρωπος δύναται νὰ ψάλλῃ τὴν ἱερὰν Ἑλευθερίαν.

\*

Τὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἐκθέσεως διηρέθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐν τῷ ἐκτυπωθέντι καταλόγῳ εἰς τέσσαρα τμήματα· α' εἰς ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς· β' εἰς ὅπλα παντοειδῆ· γ' εἰς χειρόγραφα καὶ ἐντυπα καὶ δ' εἰς διάφορα ἀντικείμενα. Ἡ πρώτη ὑποδιαίρεσις ἐγένετο κυρίως ἐνεκὰ τῆς τοποθετήσεως τῆς γνωστῆς ἡρωτηριασμένης ἐπιταφίου πλακῶς τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ἧς ἡ ἐκθεσις εἶναι, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, σφάλμα μέγα τῆς ἐπιτροπῆς, διότι ἐν μέσῳ ἀντικειμένων ἀναμνησκόντων εὐγενεῖς καὶ ἡρωϊκὰς πράξεις τοῦ 1821 τίθεται τὸ θῦμα βανδάλων τινῶν τοῦ 1862· κυρίως λοιπὸν εἰκόνες, αἱ πλεῖσται προσωπογραφίαι, καὶ τινες θαλασσογραφίαι ἀποτελοῦσι τὸ πρῶτον μέρος, ὑπὲρ τὰς 200 ἐν ὅλῳ· ἔπονται ὑπὲρ τὰς 250 ὅπλα, ὑπὲρ τὰς 450 ἔγγραφα, καὶ περὶ τὰς 200 διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα, περὶ ὧν

ἐν τῷ διανεμηθησομένῳ καταλόγῳ γίνεσθαι λεπτομερὲς μνηα.

**Εἰκόνες.** Παρκτηρῶν τις ἐπισταμένως τὰς εἰκόνας καὶ μελετῶν τὰ χαρακτηριτικὰ τῶν εἰκονιζομένων ἡρώων ἀπορεῖ τίνα πρῶτον νὰ θαυμάσῃ· δὲν δύναται ὁμῶς νὰ μὴ ἐπίσχῃ τὸ βήμα πρὸ τῆς φλογερᾶς φυσιογνομίας τοῦ *Ἡλία Μαυρομιχάλη*, πρὸ τῆς πλήρους χάριτος καὶ εὐγενείας μορφῆς τοῦ ἀρχοντοῦ *Ἰωάννου Νοταρά*, πρὸ τῆς παρθενικῆς καλλονῆς τοῦ *Ἰωάννου Μαυρομιχάλη*, πρὸ τῆς ἀνδρικῆς καλλονῆς τοῦ *Αναγνώστη Πετμεζᾶ* καὶ τοῦ *Κυριακοῦ Μαυρομιχάλη*, πρὸ τῆς λεβεντιᾶς τοῦ *Ἰωάννου Μακρυγιάννη*... καὶ τῶν καὶ τῶν ἄλλων!... οὐδεμία φυσιογνομία ἄνευ ἐκφράσεως, οὐδεμία ὄψις νεκρὰ, καὶ μολαυτὰ πάντες εἶναι νεκροί!!

\*

Μέσῳ τῆς λάμπσεως τῶν ὄπλων, μέσῳ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς δόξης διακρίνει τις καὶ τρεῖς μετριοφρονες φυσιογνομίας· τὸν Σέκερην καὶ τοὺς δύο δημογέροντας Ἀθηνῶν — μὴ σωζομένης εἰκόνας τοῦ τρίτου — ἀνθρώπους ἀποσυρθέντας ἡρέμα μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντός των...

\*

Ἀλλὰ ὁ Πεῤῥαιβός... ὁ σύντροφος τοῦ Ῥήγα, ὁ μετ' αὐτοῦ ῥιφθεὶς εἰς ζοφερὰς φυλακάς, ὁ ἀκάματος τῆς παιδείας πυρφόρος, ὁ διάσημος Φιλικός, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὡς ἀπεκλήθη ἐν Εὐρώπῃ, ὁ οὐδέποτε περιαιτολογήσας στρατάρχης τῆς Ἠπείρου, διατὶ νὰ χωρισθῇ τοῦ Ῥήγα! καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐκθέσεσι λοιπὸν ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀπλότης παραγκωνίζεται;

\*

Ὀλίγαι σχετικῶς εἶναι αἱ εἰκόνες τῶν φιλελλήνων τῶν ὅπως δῆποτε ὑπηρετήσαντων τὸν ἐλληνικὸν ἀγῶνα· καίτοι ὀλίγαι, ὁμῶς διεγείρουν αἰσθημα θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης. Ὁ Λουδοβίκος τῆς Βαυαρίας, ὁ Βύρων καὶ ὁ Σατωβριάνδος, ὁ Σάντα-Ρόζας, καὶ ὁ ἐν μικρᾷ τινι εἰκόνι Κόδριγκτων, ὁ Ἀστιγξ καὶ ὁ Γκλύφορντ, ὁ Φαβιέρος, ὁ Τζόρτζ καὶ ὁ ἱατρὸς Τράιμπερ τί δὲν ἐμπνέουσιν;

Εὐτυχεῖς λογιζόμεθα, διότι πρῶτοι ἡμεῖς ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» ἐξεθάψαμεν τοὺς λησμονηθέντας Φιλέλληνες... Διότι 153 Γερμανοί, 117 Γάλλοι, 66 Ἰταλοί, 29 Ἀγγλοί, 15 Ἑλβετοί, 9 Δανοί, 9 Πολωνοί, 5 Ἰσπανοί, 5 Σουηδοί, 1 Οὐγγρος, 2 Βέλγοι, 2 Ὀλλανδοί, 1 Πορτογάλλος, 1 Ἀμερικανός, 2 Ρῶσοι καὶ τίς οἶδε πόσοι ἀγνωστων πατρίδων, ἀρχαῖοι στρατιωτικοί, ἐθελονταὶ πολῖται, ναυτικοί, πολλοὶ ἱατροί, ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν καὶ ἐφρονεύθησαν οἱ πλεῖστοι ἐν Πέτρᾳ, ἐν Ἀθήναις, ἐν Μεσολογγίῳ, ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἄλλαχοῦ!!

\*

**Σημαῖαι** ἐν ὅλῳ περὶ τὰς 60 κοσμοῦσι τὴν ἐκθεσιν. Προεξάρχουσιν ἡ ἱερὰ σημαία τῆς Ἀγίας Λαύρας καὶ ἡ τῆς Μονεμβασίας μετὰ τῶν σημάτων τῶν Φιλικῶν. Πρὸς τοῦτοις ἔξαι ἰδιαιτέρως μνηα εἰς αὐτὴν ἡ ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐν

Μασσαλίας κομητάτου ἀποσταλεῖσα πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ Μεσολογγίου, μία κεντηθεῖσα ἐν Παρίσι εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις λόχον τῶν Φιλελλήνων διὰ τοῦ Louis Char-don de la Barre, ἡ τοῦ ναυάρχου Σαχτούρη σημαία δι' ἧς ἐν Σάμῳ ἀνήγγει-len εἰς τὸν Κανάρην ὅτι ἐπέστη ἡ κατὰλληλος στιγμὴ νὰ προσκολλησῇ τὸ πυρπολικὸν αὐτοῦ, ἡ σημαία τοῦ πλοῖου τοῦ Κανάρη, ὁκτὼ κυριευθεῖσαι τουρκικαί, ἡ σημαία τοῦ Νικόλα Τζάμη καὶ τρεῖς ἐλληνικαὶ σημαῖαι τῆς ἐπαναστάσεως ἀγνώστου πόλεως καὶ σώματος κατατροπυμέναι ὑπὸ σφαιρῶν καὶ καταματωμέναι! "ὦ! ἂν ἔζη ὁ Βαλαωρίτης νὰ τὰς ἴδῃ!!

\*

**Σενιάλα τῶν μπουρλώτων.** Ὅτι μέγα καὶ συγκινητικὸν εἶναι ὁ πῖναξ τῶν διαφόρων *σενιάλων* ἀνήκων εἰς τὸν πυρπολητὴν Πέτρον Σπαῖν. Προσεχῶς θέλομεν καταχωρίσει ὁλόκληρον τὸν πίνακα. Ὅποιαν συγκίνησιν θὰ ἡσθάνετο ὁ μπουρλωτιέρης ὅπταν ὁ ναύαρχος ὕψου κόκκινου *σενιάλο* εἰς τὸν μεσαῖον ἱστὸν σημαῖνον: «ὁ ἐχθρὸς φαίνεται καὶ πρόσεχε εἰς τὰ σενιάλα», καὶ ὅποιαν θὰ ἦτο ἡ ἐκφρασις τῆς φυσιογνομίας του ὅταν τὸ κόκκινον *σενιάλο* ἐτίθετο εἰς τὸν τρίτον ἱστὸν σημαῖνον: «πῆγαινε καὶ κόλλησε τὸ μπουρλώτον εἰς τὸν ἐχθρὸν μὲ ὅλην τὴν γενναϊότητα καθὼς ἐδιωρίσθης», ἡ *μαῖζο* *σενιάλο* εἰς τὸν πρῶτον ἱστὸν σημαῖνον: «ὄρμησε μὲ ὅλην τὴν γενναϊότητα εἰς τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἐγὼ ἔχω τὴν ἔννοια σου»· ποίαν ὀργὴν καὶ ἀπελπισίαν θὰ ἡσθάνετο ὁ μπουρλωτιέρης ὅταν ὕψουτο ἐπὶ τοῦ μεσαίου ἱστοῦ τῆς φρεγάδας μαῦρον *σενιάλο* μὲ λευκὸν σημεῖον εἰς τὸ κέντρον σημαῖνον: «ἐὰν δὲν ἡμπορῆς νὰ φυλάξῃς τὸ μπουρλώτο, καὶ σέ το». Ποῖος δὲ θόρυβος ὅταν ὕψουτο μαῦρον τριγωνικὸν *σενιάλο* σημαῖνον: «κράζονται ὅλοι οἱ μπουρλωτιέριδες!!...»

\*

Ὅπισθεν τοῦ πίνακος τῶν *σενιάλων* τῶν μπουρλώτων ὑπάρχουσι τὰ διὰ κολοκύνθης σημεῖα τοῦ στόλου, μὴ διεγείροντα καὶ ταῦτα ὀλιγοτέρων συγκίνησιν π. χ. τέσσαρες κολοκύνθαι καθέτως σημαίνουσιν «ὁ στόλος νὰ κυπήσῃ τὸν ἐχθρὸν διὰ νὰ συντροφεύσῃ τὸ μπουρλώτο», δύο, καθέτως (καὶ δύο *φοιμάδες*) σημαίνουσιν «κράζονται οἱ καπεταναῖοι τοῦ στόλου», πέντε καθέτως σημαίνουσιν «ὁ στόλος νὰ κοινοζυγώσῃ εἰς τὸ καράβι ὅπου ζητᾷ βοήθειαν», πέντε δὲ ὀριζοντιῶς σημαίνουσιν «κράζονται αἱ βάρκαις ἀρματωμέναις μὲ τὰ κουπιὰ» κτλ.

\*

**Ἀκροστόλια.** Συμμέτρως καὶ ὑπὸ τὰ παραθύρα τῆς αἰθούσης, εἶναι τυποθετημένα διάφορα ἀκροστόλια ἱστορικῶν πλοίων τοῦ Μιαούλη, τῆς Μπουμπουλινᾶς, τῆς «Καρτερίας», τοῦ Ἀστιγχοῦ, τοῦ «Θεμιστοκλέους», τοῦ Τομπάζη, τοῦ «Περικλέους» τοῦ Μῆξη, τοῦ «Ἐπαμεινώνδα», τοῦ Κριεζῆ, τοῦ «Ἰάκωνος», τοῦ Μπουντούρη,

τοῦ «Ἐπαμεινώνδα» τοῦ Μπάμπα, πρὸς τοῦτοις καὶ σχέδιον τοῦ σκελετοῦ τῆς «Παράλου» τοῦ Μπουντούρη.

✱

**Ὅπλα.** Διὰ τὰ ὅπλα μόνον (τηλεβόλα, τρομπόνα, καρποφύλλικα, πιστόλια, πάλαις, γιανταγάνια κλ.) δύναται νὰ γραφῶσιν ἰδίαι διατριβαί. Μετὰ τὸ τηλεβόλον τῆς Κλεισόβας δὲν δύναται τις νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ φοβερὸν τρομπόνι τοῦ Κοσμά Μπαρμπάτση καὶ τὸ τεράστιον ὄπλον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Τί δὲν αἰσθάνεται τις βλέπων τὸ τρομπόνι τοῦ λησμονηθέντος Ἀντωνίου Φώνου, τοῦ Μισούλη, τοῦ Ἀποστόλη, τοῦ Κριεζή, τοῦ Τομπάζη, τοῦ Ῥαφαήλ, τοῦ Μπουντούρη, τοῦ Μπάμπα, πλήρη τὸν ὀπλισμὸν τοῦ Καραϊσκάκη, (ὄπλον, δύο πιστόλια, δύο πελέκεις καὶ πάλαν), τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Λάμπρου Κατσώνη, οὕτινος δυστυχῶς μικροίς μόνον εἰκὼν ὑπάρχει, τοῦ Μάρκου Μπότσαρη τὸ ξίφος, ὅπερ ἔφερεν ἐν Καλλιδρόμῳ, τὴν ὥραν ἐν τῇ ἀπλότῳ τῆς σπάθῃ τοῦ Σάντα-Ρόζα, τὴν σπάθην τοῦ Κανάρη, τὸ ξιφίδιον τοῦ ναυάρχου Κυριακοῦ, τὸ ἐγχειρίδιον τῆς Δόμνας Βισβίζη!!

✱

**Ἐγγραφα.** Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ πολλῶν ἐγγράφων, ὧν ἡ δημοσίευσίς μετὰ πολλὴν θέλει φέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀνατροπῇ, εὐρίσκονται, ὁ κρυπτογραφικὸς ὄρκος τῶν Φιλικῶν φέρων ἐπὶ κεφαλῆς ΗΕΑ, ΗΘΣ δηλ. **ἡ ἐλευθερία ἡ θάνατος**, ὁμοίωμα τῆς πρώτης σημαίας τῆς ἐπαναστάσεως, διακηρύξεις τοῦ Ὑψηλάντου, διακηρύξεις τοῦ Καποδιστριαίου, ἐπιστολαὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἐξόχων προσώπων τοῦ ἀγῶνος, καὶ πλεῖστα ὅσα ἐγγραφα καὶ ἐντυπα.

✱

**Διάφορα ἀντικείμενα,** ἅτινα εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναριθμηθῶσι καὶ περιγραφῶσιν ἐνταῦθα, θησαυροὶ ὄντως ἀνεκτίμητοι· ὁ χάρτης τοῦ Ῥήγα, τὰ πιεστήρια τοῦ Μάγερ καὶ τοῦ Διδότου, ἐγκόλπιον, τάσι καὶ τηλεσκόπιον τοῦ Καραϊσκάκη, τὸ βόλι, δι' οὗ ἐφονεύθη ὁ Μάρκος Μπότσαρης, ἡ χειρὶς τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη, ὁ μεγαλόσταυρος τοῦ Μισούλη καὶ τοῦ Κουντουριώτη, ὁ σταυρὸς τοῦ ἀγῶνος τοῦ Καλλέργη, ἡ σφραγὶς τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τόσα ἄλλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων παράδοξος εἶναι ὁ ὁδὸς τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ἐξαχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥιχάρδου Γκρίν, ὅτε μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰμπραήμ πασᾶ ἄλωσιν τοῦ Μεσολογγίου οἱ Ἀλβανοὶ ἀνέσκαψαν τοὺς τάφους τοῦ Μάρκου Μπότσαρη καὶ τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη νομίζοντες ὅτι ἦσαν τεθαμμένοι μετὰ τῶν ὀπλων τῶν.

✱

**Λάφυρα.** Ἐκτὸς τῶν 8 γνωστῶν σημαίων, τῶν 10 τηλεβόλων—τῆς πρώτης ἐλληνικῆς ναυτικῆς λείας ἐκ τῆς ἐν Μήλῳ κυριευθείσης φρεγάτας παρὰ τῶν πλοίων τῶν Χατζή Ἀναργυραίων—καὶ τοῦ καλπακίου τοῦ Σειχουλ-ἰσλάμη, ἄξιον μνήμης λάφυρον εἶναι σουφρὰς (τράπεζα) τοῦ διαβολοῦ Ἀλαϊμπέη λαφυραγωγηθεὶς ὑπὸ τοῦ στρα-

τηγοῦ Δημ. Μακρῆ κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἀγρινίου...

Ἐπὶ τὸν κόσμον ξαστεριά, ἔς ὅλον τὸν κόσμον ἡ-  
[λιος,  
καὶ ἔς τὸ Ζαπαντοδράχωρο ὅλο καπνὸς καὶ ἀντάρτα,  
ἀρμυτωλοὶ τὸ καίγανε μαζὺ μὲ τοὺς Μακραίους...  
Ἀλαϊμπέη; ἐφώνησε ἀπὸ τὸ παραθύρι  
«Πάψε, Μακρῆ, τὸν πόλεμον πάψε καὶ τὸ ντουφέκι  
καὶ μεῖς θὰ προσκυνήσωμε...»

#### ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ὁ Ἰωσήφ Ῥείναχ δημοσιεύει ἐν τῇ Ἱστορικῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν Παρισίων σειρὰν ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ Λέοντος Γαμβέττα περιέχουσιν τὴν ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις στρατιωτικοὺς καὶ πολιτικοὺς ὁργανωτάς, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Παρισίοις διαμένοντας πρόεδρον καὶ ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἀντιπαράβολή τοῦ κειμένου τῆς μετὰ τῶν ὁργανωτῶν ἀλληλογραφίας ἐγένετο πρὸς τὰ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων σωζόμενα σχέδια.

✱

Τὸ μέγα ἔργον τῆς συντάξεως τῶν καταλόγων τῶν ἐλληνικῶν καὶ λατινικῶν χειρογράφων τοῦ Βατικανοῦ, ὅπερ ἀπὸ ἐτῶν εἶχεν ἀνατεθῇ τοῖς κκ. Στέβενσον πατρι καὶ υἱῷ, ἀπεπερατώθη πρό τινας. Ἦδη δὲ ἀναδιοργανωθέντος τοῦ τυπογραφείου τοῦ Πάπα ἤρξατο καὶ ἡ τύποις αὐτοῦ καὶ ὅσον οὕτω παραδοθήσονται εἰς τὴν χρῆσιν τῶν λογίων δύο τόμοι ὧν ὁ εἰς περιλαμβανέει τὰ ἐλληνικὰ χειρογραφα (fondo Palatino), ὁ δ' ἕτερος τὸ πρῶτον μέρος τῶν λατινικῶν (fondo Palatino). Σημειωτέον ὅτι ὁ κατάλογος τῶν Ἑλληνικῶν συνετάχθη ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Στέβενσον, ὁ δὲ τῶν λατινικῶν ὑπὸ τοῦ νεωτέρου. Οἱ νέοι κατάλογοι θὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ προμετωπίου *Typis Vaticanis* ὡς καὶ ὁ πρὸ πολλοῦ τετυπωμένος κατάλογος τῶν ἀνατολικῶν χειρογράφων. Μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ καταλόγου τῆς Παλατίνης συλλογῆς τεθήσεται εἰς ἐνέργειαν ἡ τύποις τοῦ καταλόγου τῆς συλλογῆς τῆς Βασιλίσσης Χριστίνης (fondo della regina Cristina), ὅστις πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους παραδοθήσεται τῷ τυπογραφείῳ. Τελευταῖοι εἰσονται οἱ κατάλογοι τοῦ fondo Vaticano πρὸς σύνταξιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται μόνον προκαταρκτικὴ ἐργασία πολλῶν ἐτῶν. Ἐν τούτοις ὁ κ. Nollac μέλος τῆς ἐν Ῥώμῃ Γαλλικῆς σχολῆς ἐρευνᾷ εἰδικόν τι τμήμα τῶν κλασσικῶν χειρογράφων τοῦ Βατικανοῦ, τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τοῦ Φουλβίου Ὁρσίνη, ἐν ἣ περιέχονται ὅχι μόνον πολλὰ χειρογραφα ἀλλὰ καὶ βιβλία παλαιότυπα φέροντα ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τοῦ κειμένου σημειώσεις λογίων τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος.

✱

Ὑπὸ τοῦ ἐν Ἐιδελβέργῃ καθηγητοῦ Rosenberg πωλεῖται πάπυρος περιέχων ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι (recto) μέρος τῆς Β καὶ Δ ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος καὶ ὁλόκλη-

ρον τὴν Γ· ἐπὶ τῆς δευτέρας δὲ σελίδος (verso) Τρύφωνος τέχνην γραμματικὴν. Ὁ πάπυρος οὗτος ἀνήκει τῇ δεσποσύνῃ Σελίνης Harris, παρ' ἧς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἡγόρασε τῷ 1872 πολλοὺς παπύρους.

✱

Ἐξεδόθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. Trübner βιβλιοπώλου-ἐκδότου αἱ Ἀτθίδες αὔραι τοῦ Γεωργίου Βιζυηνοῦ. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι συλλογὴ 100 περίπου ποιημάτων γεγραμμένων εἰς νέαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ τῇ ἐλληνικῇ κοινωνίᾳ Βιζυηνοῦ. Μετὰ πολλῶν δ' ἐπαίνων ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἀνῆγγελε τὴν τύπωσιν τῶν ποιήσεων τούτων, ὧν τινες εἶχον καὶ προηγουμένως τυπωθῇ.

✱

Ἐκδίδεται τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἐν Λονδίνῳ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τῶν Βιβλιοθηκικῶν Χρονικῶν (Library Chronicle). Τὸ περιοδικὸν τοῦτο δημοσιεύει πᾶν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν βιβλιογραφίαν καὶ βιβλιοθηκονομίαν, εἶναι δὲ μηνιαῖον. Ἡ συνδρομὴ τοῦ ὥρισθη εἰς 6 σελίνια τὸ ἔτος.

✱

Ὁ περιώνυμος παγετοπόρος Norden-skiöld ἐπιστρέφων ἐπὶ τοῦ πλοίου Vega ἐκ τοῦ περίπλου αὐτοῦ εἶχε διαμείνει ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὅπου κατήρτισε συλλογὴν σπουδαιωτάτων βιβλίων καὶ χειρογράφων Ἰαπωνικῶν. Τῆς συλλογῆς ταύτης κατατεθείσης τότε ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Στοκχόλμῃ βασιλικὴν Βιβλιοθήκην ὁ κατάλογος ἀπεπερατώθη ἤδη ὑπὸ τοῦ ἐπιφορτισθέντος τὴν ἐργασίαν ταύτην Λέοντος δὲ Ροσνὺ καὶ οἱ καταγιγόμενοι εἰς τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας δύναται νὰ μεταχειρισθῶσιν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἀνθρωπότητος τὰ βιβλία ταῦτα.

✱

Μετ' οὗ πολὺ ἀποπερατοῦται ὑπὸ τῶν ἀνδριαντοποιῶν Crauk καὶ Croisy ὁ ἐξ ὀρειχάλκου ἀνδριὰς τοῦ στρατηγοῦ Chanzy. Ὁ ἀνδριὰς οὗτος εἶναι τριῶν μέτρων ὕψους, θέλει δὲ στηθῇ ἐν τινι πλατείᾳ τῆς Μάνς (Mans). Ἐν αὐτῷ ὁ στρατηγὸς παριστάται ὄρθιος, ἐν στολῇ ἐκστρατείας, φορῶν τὸ πηλίκιον καὶ στηρίζων τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἀκτηρίδος τοῦ ξίφους. Ἐπὶ τῆς προσθίας καὶ ὀπισθίας προσόψεως τοῦ βάρους ἀπεικονίζεται κιλλίβας τεθραυσμένος, ἵππεὺς ἀφιππος καὶ πληγωμένος, ὅστις ἀνορθοῦται ὅπως ῥίψῃ τὴν τελευταίαν βολήν. Ἐπὶ δὲ τῶν πλευρῶν παρουσιάζεται σύμπλεγμα 12 στρατιωτῶν, ἐθνοφρονῶν, ναυτικῶν καὶ ἱππέων ἐκπροσωπούντων τὴν ὑπεράσπισιν τῆς σημαίας καὶ τὴν εἰς τὰ ἐμπρὸς ἔφοδον. Οἱ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ μνημείου συλλεγέντες ἔρανοι ἀνέρχονται εἰς 126,000 φράγκα, ἐνῶ τὰ μέχρι σήμερον προϋπολογισθέντα ἀναβαίνουν εἰς 137,000 φρ. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ κυβέρνησις θὰ καταβάλῃ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοῦ.

—3—

## ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

**ΙΣΤΟΡΙΑ.** — Ἡ εορτὴ αὕτη ἐστὶν ἐκ τῶν ἀρχαίων εορτῶν τῆς Χριστιανικῆς ἐορτολογίας, καλεῖται δὲ ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡμέρα τοῦ ἀσπασμοῦ, ἡμέρα τῆς ἐνσαρκώσεως [salutatio angelica, Annuntiatio Mariae, festum incarnationis]. Ὁ χρόνος τῆς εορτῆς διέφερε κατὰ τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας· οὕτως ἐν Μεσογείων ἐορτάζον ταύτην τῇ τελευταίᾳ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν, ἕτεροι δὲ, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων [6 Ἰανουαρίου] συνεωρτάζετο ἡ γέννησις τοῦ Ἰ. Χ. ἐνόμιζον ὁρθόν, ὅπως τῇ παραμονῇ (5 Ἰανουαρίου) ἐορτάζωσι τὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέραν ὡς τὴν ἡμέραν τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου. Ὅτε ὅμως, [περὶ τὸ 376] ὡς ἡμέρα τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ὠρίσθη ἡ 25 Δεκεμβρίου, διὰ λόγον ἐγκείμενον ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ πράγματος, ἡ ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐτέθη 9 μῆνας πρὸ τῆς γεννήσεως, ἥτοι τῇ 25ῃ Μαρτίου. Ἡ εορτὴ ὅμως συνήθως συνέπιπτεν ἐντὸς τοῦ διαστήματος τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, ἐνεκα τοῦ ὁποίου ἐταράσσοντο οἱ Χριστιανοί, ἂν πενήθιμος ἢ λαμπρῶς ὦφειλον νὰ ἐορτάζωσι τὴν ἡμέραν ταύτην· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι καὶ τὸ θέμα τῆς εορτῆς, ἡ ἐνσαρκώσις τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν ἡ εορτὴ αὕτη συμπίπτει, χρόνος πένθιμος, προκαλοῦσι τὸ πένθιμον τῆς εορτῆς, ἐπομένως κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην δὲν ἔπρεπε, ἔλεγον, νὰ τελεῖται ἰδίᾳ λειτουργία, ἀλλ' ἡ πένθιμος τῶν Προηγιασμένων, ἕτεροι δὲ πάλιν εἰς αὐτὸ τὸ θέμα τῆς εορτῆς ἀποβλέποντες, ἀλλ' ὅπως ἐξ ἄλλης περιωπῆς, ἔλεγον ὅτι τοῦναντίον ἡ ἡμέρα αὕτη, ἐστὶν ἡμέρα χαρᾶς, ἡμέρα καθ' ἣν ἀρχεται ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐπομένως, ἡ ἡμέρα αὕτη πρέπει νὰ ἐορτάζεται λαμπρῶς, ἐν χαρᾷ, αἰρομένων τῶν πενήθιμων, καὶ τελουμένης ἰδίας λειτουργίας, καὶ δὴ τῆς λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Τὴν διαφωνίαν ἔλυσε ἐπὶ τέλους ἡ 5' οἰκουμένη συνόδος διὰ τοῦ 52 κανόνος αὐτῆς, ὁρίσασα ὅπως, τῇ τεσσαρακοστῇ, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τελῶνται ἡ λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ οὐχὶ ἡ πένθιμος τῶν Προηγιασμένων, δικαιώσασα οὕτω τοὺς φρονούντας, ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη ἐστὶν ἡμέρα χαρᾶς καὶ οὐχὶ ἡμέρα πένθους.

Ἡ Ῥωσικὴ Ἐκκλησία, ἐπὶ τοῦ κανόνος τούτου στηριζομένη, καὶ κατὰ τὴν μεγάλην Παρασκευὴν ἂν συμπέσῃ ἡ εορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τελεῖ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἐνῶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος ἤδη διὰ τοῦ τυπικοῦ αὐτῆς, ἀνέβαλλε τὴν εορτὴν διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, «ἵνα τὰ χαρμόσυνα τοῖς χαρμόσυνοις συνάδωνται, καὶ συμμελωδῶνται... καὶ ἵνα μὴ ἀσυμφωνία δεικνύηται μετὰ τοῦ «Σήμερον κρεμάται, ἐπὶ ξύλου», μετὰ τοῦ «Σήμερον χαρὰς εὐαγγέλια...» καὶ τοῦ «Δακρυρρόους θρήνους ἐπὶ σὲ ἡ Ἀγνή...» μετὰ τοῦ «Ὁ

Γαβριὴλ κομίζει τῇ Κόρῃ τὰ Εὐαγγέλια...» Ἡ ἀναβολὴ αὕτη ἰσχύει μόνον διὰ τὰς πόλεις, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὰς Μονὰς.

Ὁ Νικηφόρος Κωνσταν/πόλεως [κανὼν ἐ.] λέγει ὅτι, ἂν ἡ εορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ ἢ τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, καταλύομεν ἰχθύας· τοῦτο ὅμως δὲν παρεδέχθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

**ΓΥΜΝΟΛΟΓΙΑ.** — Αὕτη διετήρησεν ὅλως λαμπρὸν καὶ εορτώδη χαρακτῆρα. Τοῦς ὕμνους τῆς εορτῆς ἔπλεξαν Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ Ἀνατόλιος, ὁ Κοσμάς καὶ ὁ Θεοφάνης.

Ὁ κανὼν, ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐν μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἔχει ἀκροστιχίδα τὸ ἀλφάβητον κατὰ σειρὰν Α—Ω, ἡ δὲ Θ' τὸ αὐτὸ ἀντιστρέφει· Ω—Α.

Ὁ Βύζας συνέγραψε τὸ πρῶτον ἰδιόμελον τῆς λιτῆς, ὁ δὲ Ἀνατόλιος τὸ δεύτερον· ὡραῖον εἶναι τὸ δοξαστικὸν τῶν αἰνῶν· ποίημα τοῦ μελωδοῦ Θεοφάνους.

Ἐλάλει γὰρ πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὰ ῥήματα· ὅθεν πιστῶς δεξαμένη τὸν ἀσπασμὸν συνέλαβεν ἐκ τῶν προαιώνιων Θεῶν, διὸ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμενοι βοῶμεν σοι, ὁ ἐξ αὐτῆς σαρκωθείς ἀτρέπτως Θεός, εἰρήνην τῷ κόσμῳ δώρησαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Εἰς ἐκ τῶν πρώτων συγγραφέων ῥητορικῶν λόγων εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, εἶναι ὁ Ἀνδρέας Κρήτης· ὡραῖότατον καὶ γραφικώτατον εἶναι τὸ μέρος τοῦ λόγου αὐτοῦ, εἰς ὃ παρίστα τὸν Ἀγγελοῦ πρὸ τῆς κεκλησισμένης θύρας τῆς Παρθένου, σκεπτόμενον πῶς νὰ εἰσέλθῃ, καὶ πόθεν ν' ἀρχίσῃ ἀγγέλλων τῇ Θεοτόκῃ, τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐνσάρκωσιν. Ἰδ. ἐκδ. Migne τόμ. 97. σ. 893.

**ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.** — Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ὅταν ψάλληται ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ τὸ Γ' ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως «καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου» «et incarnatus est ex Spiritu sancto» ἅπαντες οἱ συλλειτουργοῦντες ἱερεῖς γονυπετοῦσιν ἐπὶ τῆς δευτέρας βαθμίδος τῆς ἀγ. Τραπεζῆς, θέλοντες νὰ δεῖξωσιν ὅτι, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην γίνεται ἀνάμνησις τῆς ὑπὲρ φύσιν ταύτης τοῦ Λόγου ἐνσαρκώσεως, ἥτις ἀναφέρεται εἰς ταῖς λέξεσι ταύταις τοῦ ἱεροῦ συμβόλου.

Ὅπως καθ' ὅλας τὰς μεγάλας εορτάς ὁ Πάπας ἐκτελεῖ ἰδιαίτερον τι ἔθος, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστουγέννων εὐλογεῖ ξίφος καὶ πῖλον, ἅτινα πέμπει δῶρον εἰς εὐγενεῖς καθολικοὺς οἴκους, οὕτω κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ἣ ἡ Θεοτόκος παρίσταται Μήτηρ καὶ Παρθένος, ὁ Πάπας ἐκλέγει ὠρισμένον ἀριθμὸν Παρθένων, ἐξ ὧν, τὰς μὲν ἀφιεροῖ εἰς μοναχικὰ τάγματα, αὐτὰς χειροθετῶν ταύτας ἐν τῇ ναφ della Minerva, τὰς δὲ ὑπανδρεῖ, διὰ τοῦ ἔθους τούτου θέλων νὰ ὑποδείξῃ ὅτι, ὅ,τι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὑπάρχει κεχωρισμένον, τοῦτο ἐνοῦται ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Θεοτόκου οὔσης Μητρός καὶ Παρθένου.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ Δ. Φ.

## ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

**ΜΑΡΤΙΟΥ 25. — Κυριακὴ Ε' τῶν νηστειῶν.**

Μαρία, τῆς Αἰγυπτίας· καὶ ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

**ΕΚΚΛΗΣΙΑ.** — Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Κεφάλαιον πασῶν τῶν εορτῶν [radix omnium festorum] ἡ μεγίστη τῶν Θεομητορικῶν καὶ βάσις τῶν Δεσποτικῶν ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν τοῦ Λόγου ἐνσάρκωσιν. [Ἰωάν. 4, 14.]

— Ὅσα Μαρία ἡ Αἰγυπτία. Μετὰ τὸν Πέτρον τὸ ὕψιστον μετανοίας ὑπόδειγμα ζήσασα ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ [408-450].

Ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἀγ. ἐβδομάδα τῶν Παθῶν, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἐ Κυριακὴν τῶν νηστειῶν προβάλλεται εἰς μίμησιν ὁ βίος αὐτῆς, ὡσαύτως καὶ ἐν τέλει ἐκάστης ὥδης τοῦ μεγάλου Κανόνος γίνεται μνεία τῆς οσίας ταύτης Μητρός ἡ μνήμη ταύτης ἐστὶν Ἀπριλίου 1. Σήμερον ἐπειδὴ συνέπεσεν ἡ ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐγκαταλαμβάνεται ἡ ἀκολουθία αὐτῆς. Γ. Α.

**ΙΣΤΟΡΙΑ.** (25 Μαρτίου 1821). — Ἐνῶ ἐν Ἀγίᾳ Λαύρᾳ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὕψωνε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, ἐν Ἀθήναις ἀφικνεῖτο ἀπεσταλμένος ἐξ Ὑδρας ὁ Νικόλαος Κοντόπουλος, ὅπως ἀγγεῖλῃ πρὸς τοὺς δημογέροντας Ἀθηναίων Παλαιολόγον Βενιζέλον, Ἀγγελον Γέροντα καὶ Προκόπιον Βενιζέλον ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς ἀμέσου ἐνεργείας· καὶ οὗτος μὲν παραλαβὼν τὰ δοθέντα αὐτῷ ὅπλα ἀνεχώρησε κρύφα, οἱ δὲ δημογέροντες ἤρξαντο διοργανοῦντες τὴν ἐν Ἀθήναις ἐκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως.

## ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

8.

Μὲ τὴν πρόθεσιν, ἀλύσους ἦλθον ἵνα διαρρήξω, καὶ ἄνευ ταύτης, τὴν θεοῦτητα ἀνθρώπου ν' ἀποδείξω. Α. Γ.

9.

Ὅρος μέγα καὶ ὡραῖον εἶμαι ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ περὶ ἐμοῦ πολλὰς ὁμιλεῖ ἡ ἱστορία. Ἀντὶ τοῦ πρώτου γράμματος οὐδὲν μεταθέσης δὲ καὶ τόνον θὰ ἀλλάξω καὶ πατρίδα καὶ τὸ γένος καὶ τὸν προγόνον. Παρευθὺς θὰ μεταβάλω εὐγενῆ καταγωγὴν, καὶ ἰθαγενῆς θὰ γίνω εἰς τῶν Ἰνδιῶν τὴν γῆν. Α. Γ.

10.

Ἐγὼ τοῦ θεοῦ ἔρωτος εἶμαι ἐδραία στήλη καὶ εἰς τὴν καρδίαν κατοικῶ ἀλλ' ὅχι εἰς τὰ χεῖλη. Γρ. Δ. Κ.

11.

Ἀπὸ βαρὺν χειμῶνα ἐγὼ σὲ ἀσφαλίζω, τὴν νύκτα σὲ σκεπάζω, ἀλλὰ δὲν σὲ ἐγγίζω. Ἀντὶ οὖν ἀφαιρέσεις τὰ τρία γράμματα μου παντοῦ χωρὶς νὰ θέλῃς πατεῖς τὰ χρώματά μου. Ἰ. Π.

## ΛΥΣΕΙΣ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ

5. Τράπεζα. — 6. Γαστήρ-ἀστήρ.

7. Ναύκληρος-κλήρος.

Πρῶτοι λύται. Τοῦ 8ου· ἡ δεσποινὴς Κλειὼ Κ. Βαλλῶση. — Οἱ κκ. Ὁρ. Ῥομποτσάνος καὶ Δ. Ι. Β. καὶ Ἀλέξ. Ἀγέλαστος.

Τοῦ 9ου· αἱ κυραὶ Ἐλένη Χαροβάτη, Ἰουλία Γ. Ῥομποτσῆ, Ἀσπασία Ε. Κομνᾶ, αἱ δεσποινίδες Κλειὼ Κ. Βαλλῶση, Ζωὴ Καρβελλᾶ, Χαλ. Μάκη, Εὐφρ. Ῥομποτσάνου, Σοφία Διπλοκονιτίσση ἐν Κων/πόλει καὶ οἱ κκ. Νικ. Ἀνδρ. Στράτος, Ἰωάν. Σιλ., Γ. Ι. Μαγγιώρος, Δ. Ι. Β., Ν. Π. Β., Ν. Ι. Αρ., Π. Ν. Τσάλλης, Ν. Γ. Μπουλῆς καὶ Α. Κορωνάτος, Β. Ν. Γιαννούλης, Φ. Ἡλ. Οἰκονόμου, Ἀλ. Ἀγέλαστος, Γ. Σακρόραφος, Κ. Μπρέλης, Μιλτ. Γ. Βιτισίδης ἐν Χίῳ.

Τοῦ 10ου· ἡ κυρία Ἐλένη Χαροβάτη, αἱ δεσποινίδες Κλειὼ Κ. Βαλλῶση, Ζωὴ Καρβελλᾶ, Χαλ. Μάκη, Σοφία Ῥομποτσάνου, Σοφία Διπλοκονιτίσση ἐν Κων/πόλει, καὶ οἱ κκ. Νικ. Ἀνδρ. Στράτος, Γ. Ι. Μαγγιώρος, Δ. Ι. Β., Ν. Γ. Μπουλῆς καὶ Α. Κορωνάτος ἐν Πειραιεῖ, καὶ Ἀλέξ. Ἀγέλαστος.

Ἐμμέτρως δὲ ὁ κ. Ι. Κ. Τζάθας ἐν Ὑδρᾷ ὡς ἐξῆς·

«Τοῦ αἰνίγματος τοῦ πρώτου λύσιν δίδω μὲν χαρὰ·

ἢ γαστὴρ ἢ ἱερὰ

ἢ ἡ ἱστορία

«ὀρίσκομαι ἐν ἀπορίᾳ (δὲν τὸ ἤγρες).

«κι' ἀπὸ τοῦ δευτέρου πάλιν ἂν πετάξω ἕνα γράμμα τὴν γαστέρα εἰς ἀστέρα μεταβάλλω ἐν τῷ ἄμα».

# ΕΒΔΟΜΑΣ

ἜΤΟΣ Α'

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ἌΡΙΘ. 4

## 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1821.

ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΡΤΙΟΥ, ἱερὰ καὶ χαρμόσυνος ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος· πρώτη ἀκτὶς μετὰ τὴν ἀποικομένην μαύρην καὶ μακρὰν νύκτα τεσσάρων αἰώνων δουλείας τοῦ ἀνατεῖλαντος καὶ χρυσίσαντος τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος ἡλίου τῆς ἐλευθερίας, ᾧ εὐλογητὴ ἡμέρα τῆς ἐθνεγερσίας, πόσον εἶσαι προσφιλὴς εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν!

Ἄλλ' ἡ ἀπὸ τοῦ 1838 ὡς ἐθνικὴ ἐορτὴ θεσπισθεῖσα 25 Μαρτίου δὲν εἶνε ἀκριβῶς ἡ ἐπέτειος τῆς ἐκρήξεως τοῦ Μεγάλου Ἀγῶνος.

Ἦδη τὴν 6 Δεκεμβρίου 1820 τριακόσιοι Σουλῶται ὧν οἱ ἀρχηγοὶ ἦσαν μεμυημένοι τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας κατέλαβον τὸν ὄχυρόν ἐν Βαριάδαις πύργον, ἐσχηματίσθη προσωρινὴ τοπικὴ διοίκησις, ἐξελέγησαν ἀρχηγοί, ὁ δὲ λαὸς προσεκλήθη νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς καὶ νὰ ὀπλισθῇ κατὰ τοῦ Σουλτάνου· τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821 ὁ Ὑψηλάντης ἐν Δακίᾳ εἶχε δώσει τὸ σύνθημα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους διὰ τοῦ κηρύγματος «Ἡ ὦρα ἦλθεν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες», ὁ δὲ σουλτάνος Μαχμούτ ἤρξατο τῶν σφαγῶν καὶ τῶν περισταλτικῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ Γένους μέτρων· οὐδὲ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπαναστάσεως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐναρκτήριος, διότι ἡ Ὑδρα, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Αἰτωλοακαρνανία, ἡ μὲν πρώτη καὶ δευτέρα μόλις μετὰ ἓνα μῆνα, ἡ δὲ τρίτη μετὰ δύο ἐξανέστησαν ἐν Κρήτῃ δὲ καὶ Ἀγραίᾳ καὶ Καλαρρύταις καὶ Ἀσπροποτάμῳ μόλις μετὰ τρεῖς ἡκούσθησαν οἱ λαχταριστοὶ κατὰ τῆς τυραννίας πυροβολισμοί· ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἰδίως ἀνακηρύξεως τῆς Ἐπαναστάσεως εἶνε ἡ ἐπετηρὶς, διότι πρὸ τῆς εἰκοστῆς πέμπτῃς Μαρτίου εἶχεν ἤδη κυματίζει ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας καὶ

ἐπὶ τῶν Καλαβρύτων, καὶ ἐπὶ τῶν Πατρῶν, καὶ ἐπὶ τῆς Λακωνίας.

Ἄλλ' ἐνομοθετήθη ὡς ἐθνικὴ ἐορτὴ ἡ εἰκοστὴ πέμπτῃ Μαρτίου, διότι αὕτη εἶχεν ὀρίσθῃ πρὸς ἀνακήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως· ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐορταζόμενος *Εὐαγγελισμὸς* ἦτο καταλληλότατος νὰ ἐξανάρψῃ τὸν πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἐνθουσιασμόν καὶ διὰ μυστηριώδους τινὸς ἱερότητος νὰ περιβάλῃ τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀείποτε τὴν πίστιν μετὰ τῆς πατρίδος συνδέσαντος καὶ ἀχώριστον τὴν δυάδα ταύτην λατρεύσαντος Ἕλληνος· κατὰ τὴν εἰκοστὴν πέμπτῃ Μαρτίου ὁ χριστιανὸς Ἕλλην ἐώρταζε τὴν ἐπετηρίδα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας· ποία δ' ἄλλη καταλληλοτέρα ἡμέρα πρὸς ἐόρτασιν τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς τυραννίας, ἥτις ὥσει κατάρα τις καὶ ἐγκαταλείψῃ τῆς θείας Προνοίας ἐβάρυνεν αἰῶνας ὅλους ἐπ' αὐτόν;

Ἡ εἰκοστὴ πέμπτῃ Μαρτίου λοιπὸν παριστᾷ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐξηγέρθη ὅπως ἐκδικηθῇ τὰς ἀπ' αἰώνων ἀπεριγράπτους καταπιέσεις, τὰς σφαγὰς, τοὺς ἐξανδραποδισμούς, τὰς βεβηλώσεις, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς διαρπαγὰς, τὰς λεηλασίας τοῦ τυράννου, καθ' ἣν προαισθηματὸς τινος φρικίας κατέλαβε τοὺς Ἕλληνας ὅτι νῆα λαμπρὰ ἡμέρα διηύγαζεν ἐπὶ τῆς πατρίδος, καθ' ἣν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς μετ' ἐνθουσιῶντος πλήθους κραυγάζοντος: «Ζήτω ἡ ἐλευθερία! Ζήτησαν οἱ ἀρχηγοί! καὶ εἰς τὴν Πόλιν νὰ δώσῃ ὁ Θεός!» εἰσῆλθεν εἰς τὰς Πάτρας καὶ ἔστησε τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου διανείμας τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, ἄρτον ἐλευθερίας τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπὶ βωμοῦ ἐκ

χορτοπλίνθων κατεσκευασμένου καὶ ὑπὸ δαφνῶν σκιαζομένου.

Ἡ Εἰκοστὴ Πέμπτῃ Μαρτίου εἶνε ἡ ἀφετηρία ὀκτῶ ὅλων ἐτῶν ὑπερφυῶν ἀγῶνων, ἀνδραγαθημάτων ὑπερανθρώπων κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀλαλαγμῶν ἐπὶ ταῖς νίκαις, καὶ θανασίμων ἀγῶνιων τῶν ἐτῶν τῆς δοκιμασίας ἐν αἷς οὐδέποτε ἐκάμφθη ἡ καρτερία των, καὶ ἐθελοθυσιῶν ἐξόχων, ἃς μόνον διάπυρος πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωσ ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ.

Ἡ Εἰκοστὴ Πέμπτῃ Μαρτίου παριστᾷ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες, οἱ Παριῖται τῶν ἐθνῶν, οἱ ἐξουθενημένοι καὶ περιφρονημένοι, ἐφ' ὧν ἐβάρυνεν ὡς αἶσχος τῶν προγόνων των ἡ εὐκλεία, συγκατελέγησαν μετὰ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἐνθυμίζει καὶ τὴν σύσσωμον τοῦ Γένους ἡμῶν Ἀνάστασιν ἀπὸ Ἰστρου μέχρι Ταινάρου καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ῥήγα χαραχθέντα χάρτην καὶ τὴν εὐρεῖαν Ἑλλάδα ἣν ἐδημιούργει ἡ φλογερὰ φιλοπατρία τῶν Φιλικῶν, καὶ τοὺς ὑποκαρδίους πόθους ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἐξέγερσιν κραυγάζοντων: Καὶ ἔς τὴν Πόλιν νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεός!

Ἡ Εἰκοστὴ Πέμπτῃ Μαρτίου εἶνε ζωηρὰ διαμαρτύρησις κατὰ τῶν ἀπογόνων τῆς μεγάλης τοῦ Εἰκοσιένου γενεᾶς, οἵτινες εἰς ἀνάλογον πρὸς τοὺς πόθους των ἀρκούμενοι Ἑλλάδα, ἐπελάθοντο τῆς ἐντολῆς, ἣν θνήσκοντες ἐκληροδότησαν αὐτοῖς οἱ πατέρες των, ὅπως τὰ προσωρινὰ, τὰ στενὰ τῆς Ἑλλάδος ὅρια θεωρῶσιν ὡς ἀπλοῦν στρατοπεδεύσεως σαθρόν, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐσχάτης σπιθαμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ χώματος κυματίζει ἡ ἑλληνικὴ σημαία, ὅπως διὰ μεγαλουργημάτων καὶ ἐθελοθυσιῶν δημιουργήσωσι καὶ οὗτοι μίαν Ἐικοστὴν Πέμπτῃν Μαρτίου.

## ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ

Συνέχεια· ἴδ. σελ. 18.

## ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες αποθανόντες κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

## C.

## 47. CARLINO (ΚΑΡΑΙΝΟΣ).

[Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεσολογγίῳ].

Ἀγνοοῦμεν τὸ εἶδος τοῦ θανάτου του, τὴν ἐποχὴν καὶ τὰς ὑπηρεσίας του.

## \*

## 48. CATANI ANTOINE (ΑΝΤΩΝ. ΚΑΤΑΝΗΣ).

[Ἐκ Μιλάνου τῆς Λομβαρδίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐξ ἀσθενείας τὴν 17 Ἀπριλίου 1853].

Ἠκολούθησε τὰς περισσοτέρας ἐκστρατείας τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Φαβιέρον καὶ εἰς τὸ πεζικὸν καὶ εἰς τὸ ἵππικόν. Πρὸς τοῦτοις δὲ παρευρέθη καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν Χίῳ. Ἦτο ἀνὴρ δεδοκιμασμένης γενναιότητος ἥτις ὅμως παρεξέτρεπετο ἐνίοτε τῶν ὁρίων τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας· ἀξιοθρήνητοι περιστάσεις ἐπήνεγκον τὴν διαγραφὴν του ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ.

## \*

## 49. CAVALLO JEAN BAPTISTE.

(ΙΩ. ΒΑΠΤΙΣΤ. ΚΑΒΑΛΛΟΣ).

[Ἐκ Σαρδηνίας· ἀσθενήσας· ἀπέθανεν ἐν Πάτραις τὸν Αὐγούστου τοῦ 1830].

Παλαιὸς ἀξιωματικὸς ἐν Πεδεμοντίῳ· ὡς ἐκ τῆς ἐνεργοῦς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς πατρίδος του τῷ 1821 κατέφυγεν εἰς Ἰσπανίαν ἐκεῖθεν δὲ ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα. Ἐγενεῖ διοικητὴς τάγματος ὑπὸ τὸν Φαβιέρον τὸν ὅποιον πάντοτε ἠκολούθησεν εἰς πάσας τὰς ἐκστρατείας μὴ ἐξαίρουμένης καὶ τῆς τοῦ φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν. Ἦτο εἰς τῶν καλλιτέρων διοικητῶν, γενναῖος, ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, τοὺς ἴσους του καὶ τοὺς κατωτέρους του. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου του διώκει ἀκόμη τὸ παλαιὸν 2ον τάγμα τοῦ τακτικοῦ πεζικοῦ δικαίως περιώνυμον διὰ τὴν γύμνασιν καὶ τὴν πειθαρχίαν του.

## \*

## 50. CHAMBELLE LOUIS.

(ΛΟΥΔΟΒ. ΣΑΜΠΕΛ).

[Ἐκ Poitiers τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τὴν 13 Ἰανουαρίου 1845].

Παλαιὸς μαθητὴς τῆς Σχολῆς τοῦ S<sup>t</sup> Cyr· ἀξιωματικὸς δὲ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς τῆς Ἀντιβασιλείας. Ὑπηρετήσας διακριθεὶς εἰς Ρούμελην ὑπὸ τοὺς στρατηγούς Church καὶ Dentzel. Λίαν πεπαιδευμένος, εὐθύς, θυσιάζων τὰ πάντα εἰς τὴν συνείδησιν, ὡς ἀπέδειξε τοῦτο ὡς εἰσηγητὴς τῶν πολεμικῶν συμβουλίων καὶ μέλος ἢ πρόεδρος διαφόρων στρατοδικείων. Ὑπῆρξε διευθυντὴς τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων καὶ διοικητὴς ἐπὶ τινα καιρὸν τοῦ ἑλληνικοῦ πυροβολικοῦ. Ἀπέθανε συνταγματάρχης ἐν ἀποστρατείᾳ φέρων τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος.

## \*

## 51. CHARDON DE LA BARRE, LOUIS.

(ΛΟΥΔΟΒ. ΣΑΡΔΩΝ ΔΕ ΛΑ ΜΠΑΡ).

[Ἐξ Amiens τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Bourgneuf ἐκ ἀσθενείας τὴν 30 Ἰανουαρίου 1858].

Ἐκ πλαγίου κατήγετο ἀπὸ τοῦ ἀτυχοῦς Chevalier de la Barre, οὗτινος ἡ φανταστικὴ καταδίκη ἦτο ὄνειδος διὰ τὰ δικαστήρια τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐνῶ συνάμα ἡ ὑπεράσπισις τῆς μνήμης του καὶ ἡ ματαιὰ ἀναζήτησις ἀποκαταστάσεως ὑπῆρξεν ἡ μεγαλειτέρα σχεδὸν δόξα τοῦ Βολταίρου.

Πρὶν ἔλθῃ ἵνα προσενέγκῃ τὸν βραχιονά του ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἠρρίμει 27 ἐκστρατείας ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἔφερεν ἐννέα πληγὰς ἐξ ὧν δύο διὰ πυροβόλου λίαν σοβαρᾶς. Ἀμα τῇ εἰς Ἑλλάδα ἀφίξει του ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ τὴν πολύτιμον σημαίαν κεντηθεῖσαν καὶ σταλεῖσαν ὑπὸ κυριῶν τῶν Παρισίων. Ἐπολέμησε κατὰ πρῶτον γενναίως εἰς τὴν μάχην τοῦ Χαϊδαρίου τὴν 19 καὶ 20 Αὐγούστου, μετὰ τὸν ἱερὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων τῆς μάχης δὲ ταύτης ἔκαμε ζωηρὰν καὶ γραφικὴν περιγραφὴν. Ἦτο λοχαγὸς τοῦ ἵππικοῦ ἐπὶ Καποδιστρίου· ἡ κυβέρνησις τοῦ βασιλέως τὸν διώρισεν εἰσηγητὴν εἰς τὸ 2ον συμβούλιον τοῦ πολέμου ἐνθα διεκρίθη διὰ τὴν ἀξίαν του, τὴν ἀναλλοίωτον σταθερότητά του, καὶ τὴν ἀκεραίαν δικαιοσύνην ἥτις πολλάκις ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν ξένων ἀπαιτήσεων. Τιμώμενος παρὰ πάντων τῶν ἀνωτέρων του, τιμώμενος καὶ σεβόμενος παρὰ τῶν παλαιῶν συστρατιωτῶν του, ἔσχε τὴν παρηγορίαν νὰ ἀποθάνῃ ἐν τῇ πατρίδι του μετὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν σύνταξιν στρατηγοῦ ἐν ἀποστρατείᾳ τῆς ἑλληνικῆς ὑπηρεσίας. Ἐφερε τὸν Σταυρὸν τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, ὃν εἶχεν ἐκ τοῦ Ἑκατονθημέρου, τὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος ὅπερ ὀνόμαζε τὴν στρατηγικὴν του βάρδον.

## \*

## 52. CHARDONNET (ΣΑΡΔΟΝΝΕΤΟΣ).

[Ἐκ Clermont Terrand τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐξ ἀσθενείας τὴν 18 Ἀπριλίου 1842].

Καὶ ὡς φιλέλλην πολεμιστὴς καὶ ὡς ἀπλοῦς ἱατρὸς ὑπηρετήσεν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Church εἰς τὸν τακτικὸν στρατόν. Παραιτηθεὶς ἔλαβε τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος.

## \*

## 53. CHAUVASSAIGNE (ΣΩΒΑΣΑΙΝ).

[Γάλλος· ἐφονεύθη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἄλλοτε σωματοφύλαξ ἐν Γαλλίᾳ ἀνῆκεν εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

## \*

## 54. CHEVALIER, LOUIS (ΛΟΥΔΟΒ. ΣΕΒΑΛΙΕ).

[Ἐξ Orbe τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τοῦ Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀπετέλει μέρος τῶν πρώτων ἐλθόντων ἐθελοντῶν, ὧν οἱ περισσότεροι ἦσαν Γερμανοὶ, ἀνεχώρησε δ' ἐξ Ἀμβούργου τῷ 1821, προσκεκολλημένος εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ.

## \*

## 55. CHIAPPE JOSEPH (ΙΩΣΗΦ ΚΙΑΠΠΕ).

[Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἀσθενήσας ἐν Ἀθήναις τὴν 1 Ἰουλίου 1848].

Ὑπηρετήσεν εἰς τὸν στρατὸν ἐντίμως καὶ γενναίως· βραδύτερον ὡς δικαστικὸς. Ἀπέθανεν ὑπὸ σύνταξιν, φέρων τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ μετάλλιον στρατιωτικόν.

## \*

## 56. CLÉMENT, JEAN FRANÇOIS.

(ΦΡΑΓΚ. ΙΩΑΝ. ΚΛΕΜΑΝ).

[Ἐκ Charonnes τῆς Γαλλίας· ἀσθενήσας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Μαρτίου 1827].

Πρῶτον λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ ἐν τῇ πατρίδι του. Ἦτο δεύτερος διοικητὴς τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ καὶ ἐν Ἀθήναις, ἀπέθανε δὲ διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Ἀκροπόλεως.

## \*

## 57. COECHINO (ΤΖΑΙΚΙΝΟΣ).

[Ἰταλός· ἐφονεύθη ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἦτο ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

## \*

## 58. CORNAGLIA LOUIS (ΛΟΥΔ. ΚΟΡΝΑΛΙΑΣ).

[Ἐκ Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τῇ 1825].

Πρῶτον λοχαγὸς εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν φρουρὰν τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πολεμήσῃ ἐν Ἑλλάδι ἀποθανὼν προῶτως.

## D.

## 59. DABRONOWSKY (ΔΑΒΡΟΝΟΒΣΚΥ).

[Πολωνός· ἐφονεύθη ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἡ γενναιότης καὶ ὁ ἥρωϊκὸς θάνατός του ἀναφερόμενα εἰς ὅλα τὰ σύγχρονα διηγήματα εἶναι αἱ μόναι περὶ αὐτοῦ ὑπάρχουσαι πληροφορίες.

## \*

## 60. DANIA ANDRÉ (ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΑΝΙΑΣ).

[Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτῃ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ὁ ἄλλοτε ταγματάρχης οὗτος τοῦ 12ου τάγματος τῶν δραγόνων ἦτο πρὸ πολλοῦ εἰς ἀποστρατείαν. Ἐν Πέτῃ διηύθυνε τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχηγοῦ.

## \*

## 61. DANIEL STANISLAS (ΣΤΑΝΙΣΛΑΟΣ ΔΑΝΙΑΛ).

[Ἐκ Beauvais τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ ἐξ ἀσθενείας τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1829].

Ἦτο προσκεκολλημένος εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Δ. Ὑψηλάντου τὸν ὅποιον παρηκολούθησε παντοῦ χωρὶς ὅμως νὰ λάβῃ μέγα μέρος εἰς τὰ στρατιωτικά.

## \*

## 62. DAUJOURD'HUI FRANÇOIS.

(ΦΡΑΓΚ. ΔΩΖΟΥΡΔΟΥΪ).

[Ἐξ Aubonne τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἀπρὶλ τὴν 6 Μαΐου 1827].

Ἀξιωματικὸς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Βαδίας. Ἦτο διοικητὴς ἐνὸς λόχου τῶν τακτικῶν σωμάτων ἐν Χαϊδαρίῳ, ὅπου διεκρίθη. Τὸ ὄνομά του ἀφῆκεν ὠραίας καὶ καλὰς ἀναμνήσεις μεταξὺ τῶν συστρατιωτῶν του ἐν τῷ παλαιῷ ἑλληνικῷ στρατῷ.

\*

## 63. DEBOUSSI (ΔΕΜΠΟΥΣΗ).

[Έφρονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀνῆκεν εἰς τοὺς Μαμελούκους τῆς φρουρᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, ἦτο δὲ ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

\*

## 64. DELANOI (ΔΕΛΑΝΟΑ).

[Ἐκ Βελγίου· ἀπέθανεν ἀσθενήσας ἐν Ἀνδρῶν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1824].

Μέλος καὶ οὗτος τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων· ἐλλείπουσιν ἄλλαι πληροφορίες.

\*

## 65. DELON (ΔΕΛΟΝ).

[Γάλλος· ἐπνίγη ἐν Ναβαρίνῳ τῷ 1825].

Ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἐν Γαλλίᾳ· τίποτε βέβαιον περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἀν καὶ πάντα συντείνουν ὅπως πιστεύσωμεν ὅτι ἀπετέλει μέρος τοῦ γενναίου λόχου τῶν πυροβολητῶν ὑπὸ τὸν γενναῖον καὶ πολυκλαυστον Ἑμμανουὴλ Καλλέργην ἀδελφὸν τοῦ ἐνδόξου ἀρχηγοῦ Καλλέργη.

\*

## 66. DENTZEL BARON (ΒΑΡΩΝ ΔΕΝΤΖΕΛ).

[Ἐκ St Avoir τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Βονίτῃ ἐξ ἀσθενείας τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1829].

Ἦτο παλαιὸς συνταγματάρχης τῶν Οὐσσάρων ἐν Γαλλίᾳ. Ὡς στρατηγὸς δὲ διοικῶν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν στρατευμάτων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Church ἐκτάκτως διακρίθη εἰς ὅλας τὰς μάχας τῆς Ἀκαρνανίας, τῆς Εὐρυτανίας ἤτοι εἰς Δραγομέστη, Καρπενήσιον κ.λ. Ἡ τόλμη, ἡ ἱκανότης, ἡ γλυκύτης τῶν τρόπων του καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ἦν ἐνέπνεεν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ προὔξενσαν βαθεῖαν λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ του.

\*

## 67. DEMANGEOT (ΔΕΜΑΝΖΟ).

[Ἐντελὸς ἄγνωστος].

\*

## 68. DESCHEFFI (ΔΕΣΕΦΙ).

[Γερμανός· ἐφρονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων, ἀπέθανεν ἐνδόξως.

[Ἐπταί συνεία].

Κατὰ μετάφρασιν τῆς Δδς Κ.Τ.Μ.

## Η ΠΛΗΜΜΥΡΑ

Συνεία καὶ τίλος· ἰδί σελ. 20

Δ'

Δὲν ᾔξεύρω πόσον καιρὸν ἐμείναι· ἔτσι ναρκωμένοι. Ὅταν ἦλθα ἔς τὸν ἐαυτό μου, τὸ νερὸ εἶχε ἀναισθη. Τώρα ἐφθανε ἔως ἔς τὰ κεραμίδια· ἡ στέγη ἦτο πλεῖα ἓνα στενὸ νησάκι ποὺ βρεχότανε ὁλοτρόγυρα. Δεξιά, ἀριστερὰ τὰ σπῖτια θάχον πέσει. Τὸ νερὸ ἀπλονότανε ὅταν θάλασσα.

— Σάμπως περπατοῦμε, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιά.

Πραγματικῶς ὅλους μας μᾶς φαινότανε ὅταν νὰ κουνιώμασθε, ὅταν νὰ εἶχε γείνει σάλι ἡ στέγη. Θαρρούσαμε πῶς μᾶς εἶχε πάρει τὸ ῥέμμα. Μὰ ὅταν κυττάσαμε τὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησίας, ποὺ

στεκότανε ἀκίνητο ἀντίκρυ, μᾶς περνοῦσε ἡ παραζάλη· νοιώθαμε πῶς ἤμασθε ἔς τὴν ἴδια θέσι. Τὸ νερὸ ἄρχισε νὰ μᾶς κυτᾶ. Ἔως τότε τὸ ῥέμμα ἦταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ δρόμο, μὰ τὰ χαλάσματα τῶν σπιτιῶν τοῦφραζαν τώρα τὸ πέρασμα καὶ τῶκαμναν νὰ γυρνᾶ πίσω. Ἀμα ἓνα σπασμένο ξύλο, ἓνα πατερό ἔμβαινε μέσα εἰς τὸ ῥέμμα, τὸ ἔπαιρνε, τὸ τάραιε καὶ τὸ τινάζε με δύνامي καταπάνω ἔς τὸ σπῖτι. Καὶ δὲν τᾶφινε, τὸ τραβοῦσε πίσω καὶ τὸ ξανατίνιζε, καὶ κυποῦσε τοὺς τοίχους ἀδιάκοπα. Σὲ λίγο δέκα δώδεκα πατερά μᾶς κυποῦσαν μαζί ἀπὸ ὅλαις ταῖς μεριάς. Τὸ νερὸ μούγκριζε. Οἱ ἄφροι τοῦ ἐβρεχαν τὰ πόδια μας. Ἀκούαμε τὸ βογγητὸ τοῦ σπιτιοῦ ποὺ ἦτανε γεμάτο νερὸ καὶ τὸ τρίξιμο τῶν τοίχων. Κάποτε ὅταν τὰ πατερά μᾶς κυποῦσαν πολὺ δυνατὰ, θαρρούσαμε πῶς ἐτελείωσε πλεῖα, πῶς θ' ἀνοιζοῦν τὰ ντουβάρια καὶ θὰ μᾶς ῥίξουν μέσα ἔς τὸ νερὸ.

Τοῦ Ἀντώνη ἡ καρδιὰ ἐβάσταξε κ' ἐπῆγε ὡς τὴν ἄκρη τῆς στέγης. Ἐπιασ' ἓνα πατερό καὶ τὸ τραβήξε με τὸ δυνατό του χέρι.

— Πρέπει νὰ φυλαχθοῦμε, εἶπε.

Ὁ Γεώργης πάλιν ἀγωνιζότανε νὰ πιᾶσθαι ἔς τὸ πέρασμα ἓνα κοντάρι· τὸν ἐβοήθησε καὶ ὁ Πέτρος. Ἐγὼ ἐκαταριώμουν τὰ γηρατεῖά μου ποὺ μ' ἄφριναν δίχως δύναμι ὅταν μικρὸ παιδί καὶ δὲν εἰμποροῦσα νὰ κάμνω τίποτε. Ἀρχισε ὁ τρομερὸς πόλεμος· τρεῖς ἄνθρωποι μ' ἓναν ποταμό. Ὁ Ἀντώνης με τὸ πατερό ἔς τὸ χέρι ἐπρόσμενε τὰ ξύλα ποὺ ἔρριχνε με δύνامي καταπάνω μας τὸ ῥέμμα, καὶ μ' ἓνα σκούνημα τὰ σταματοῦσε ἴλιγο μακρὰ ἀπὸ τοὺς τοίχους. Καμμιὰ φορὰ τὸ τράνταγμα ἦτανε τόσο δυνατό ποὺ ἔπεφτε. Εἰς τὸ πλάγι του ὁ Γεώργης καὶ ὁ Πέτρος με τὸ κοντάρι ἀμπωχναν μακρὰ τὰ σπασμένα ξύλα. Μιὰ ὥρα ἐβάσταξεν αὐτὸς ὁ πόλεμος. Ἰλιγο ἴλιγο ἐχάσανε τὸ θάρρος τους κ' ἐβλάσφημοῦσαν, ἔδερναν, ἔβριζαν τὸ νερὸ. Ὁ Ἀντώνης τὸ κυποῦσε με τὸ πατερό, ὅταν νὰ εἶχε πιασθῇ κορμὶ με κορμὶ μαζί του καὶ τὸ τρυποῦσε με τὸ ξύλο του ὅταν νὰ ἦτανε στῆθος. Τὸ νερὸ ὅμως ἔβαστοῦσε τὴν πεισματάρικὴν του ἡσυχίαν, ἀπλήγωτο, ἀκίνητο. Τότες ὁ Γεώργης καὶ ὁ Πέτρος ἐπαράτησαν πειὰ ἀποκαμωμένοι κάθε ἀντίστασι· ὁ Ἀντώνης ἐνῶ σκουνοῦσε κατὶ ξύλα τῷφυγε ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ πατερό καὶ τῷφερε πίσω τὸ ῥέμμα καὶ μᾶς κτύπησε κ' αὐτό. Δὲν ἔμπορούσαμε πλεῖα νὰ πολεμήσωμε με τὸν ποταμό.

Ἡ Μαρία καὶ ἡ Ἀνθή ἔπесαν ἔς τὴν ἀγκαλιὰ ἡμιὰ τῆς ἀλλήνης. Με μιὰ φωνὴ ποῦσχιζε τὴν καρδιὰ ἔλεγον ὁλοένα·

— Δὲν θέλω νὰ πεθάνω!.. Δὲν θέλω νὰ πεθάνω!

Ἡ Τριανταφυλλιά ταῖς ἐχάιδευε με τὰ χέρια της. Προσπαθοῦσε νὰ ταῖς παρηγορήσῃ, νὰ ταῖς δώσῃ θάρρος· μὰ κ' αὐτὴ ἐτρεμούλιαζε, ἐσήκωνε τὸ κεφάλι της κ' ἐφώναζε δίχως νὰ θέλῃ·

— Δὲν θέλω νὰ πεθάνω!

Μονάχα ἡ Μάρθα δὲν ἔλεγε τίποτε. Δὲν

παρκαλοῦσε πλεῖα, δὲν ἔκαμε πλεῖα τὸ σταυρὸ της. Ἐγυρνοῦσε ὅταν τρελλὴ τριγύρω τὰ μάτια της κ' ἔδλεπε κ' ἐπροσπαθοῦσε νὰ χαμογελᾷ ἀκόμη ὅταν ἀντίκρυζε τὰ μάτια μου.

Τὸ νερὸ κυποῦσε τώρα τὰ κεραμίδια. Καμμιὰ βοήθεια δὲν ἐλπίζαμε νὰ μᾶς ἔλθῃ. Ἀκούαμε ὁλοένα φωναὶς ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας· μιὰ στιγμὴ δυὸ φανάρια πέρασαν ἀπὸ μακρὰ· κ' ἔπειτα πάλιν σιωπὴ καὶ τὸ κίτρινο νερὸ ἀνέβαινε. Οἱ Σαϊντινιώταις ποῦχαν βάρκαις θάχον πιασθῇ ἀπὸ τὸ νερὸ ἀρχήτερα. Ὁ Ἀντώνης ὅλο τριγυρνοῦσε πάνω ἔς τὴν στέγην. Ἐξαφνὰ μᾶς φώναζε·

— Βοηθῆστέ με. Βαστάτέ με καλά!

Ἐξαναπήρε ἓνα κοντάρι κ' ἐπαρκαμόνευε ἓνα πρᾶγμα μαῦρο, μεγάλο ποὺ ἐκολυμβοῦσε ἡσυχὰ πρὸς τὸ σπῖτι. Ἦτανε μιὰ μεγάλη στέγη καμωμένη ἀπὸ γερὰ σάνδια καὶ τὴν εἶχαν ἔρριζώσῃ τὰ νερά ὁλόκαιρη καὶ τώρα ἔπλεε ὅταν σάλι. Ὅταν ἔφθασε κοντὰ του, τὴν ἐσταμάτησε με τὸ κοντάρι του· μὰ ἐνοιθε νὰ τὸν τραβᾶ καὶ μᾶς ἐφώναζε νὰ τοῦ δώσωμε βοήθειαν. Τὸν ἐπιάσαμεν ἀπὸ τὴν μέσην, τὸν ἐκρατοῦσαμε σφικτὰ. Ὑστερὰ ἅμα ἡ στέγη ἐμβῆκε μες ἔς τὸ ῥέμμα ἦλθε μόνη της κοντὰ ἔς τὴ δική μας καὶ με τέτοια δύναμι ποὺ φοβηθήκαμε μιὰ στιγμὴ νὰ μὴ γείνη κομμάτι.

Ὁ Ἀντώνης ἐπῆδησε με τόλμην ἐπάνω ἔς αὐτὸ τὸ σάλι ποὺ μᾶς ἔστειλε ἡ τύχη. Ἐτρεχε ἐπάνω γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν εἶνε γερὴ καὶ ἐνῶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Γεώργης τὸ ἐκρατοῦσαν εἰς τὴν ἄκρην τῆς στέγης αὐτὸς ἐγελοῦσε, καὶ ἔλεγε με χαρὰν·

— Παπποῦ, νὰ, γλυτώσαμε... Μὴν κλαίετε πλεῖα, γυναῖκες!.. Σωστὸ καράβι. Τηράξετε· τὰ πόδια μου πατοῦν ἔς τὰ ξερά. Καὶ θὰ μᾶς σηλώσῃ ὅλους. Θάμασσε ὅσα ἔς τὸ σπῖτι μας!

Μὰ γιὰ καλὸ κακὸ ἠέλησε νὰ τὴν κάμῃ πειὸ γερή. Ἐπιασε τὰ πατερά ποὺ κολουμποῦσαν· τᾶδεσε με σχοινιά, ποὺ εἶχε πάρει μαζί του ἀπὸ ταῖς κάτω κάμαραις. Ἐπесε καὶ ἔς τὸ νερὸ· ἡμεῖς ἐμπήξαμε ταῖς φωναὶς μὰ αὐτὸς μοῦ ἀποκρίθηκε με γέλια.

Τὸν ἐγνώριζε τὸ νερὸ, ἓνα μίλλι ἐκολυμβοῦσε μέσα ἔς τὸν Γαρόννα. Ἀμα ἀνέβηκε ἔπάνω ἔς τὴν στέγη, ἐφώναζε·

— Ἐλάτε γρήγορα, δὲν ἔχομε καιρὸ γιὰ χάσιμο.

Αἱ γυναῖκες ἐγονάτισαν. Ὁ Ἀντώνης ἐσήκωσε τὴν Ἀνθὴ καὶ τὴν Μαρία καὶ ταῖς ἔβαλε νὰ καθήσουν ἔς τὴ μέση τοῦ σαλιού. Ἡ Τριανταφυλλιά καὶ ἡ Μάρθα ἐσύρθησαν μόναις των ἐπάνω ἔς τὰ κεραμίδια κ' ἐπῆγαν κ' ἐκάθησαν κοντὰ ἔς τὰ κορίτσια. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκύτταξα πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας. Ἡ Ἑλένη ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ. Ἀκουμποῦσε τώρα ἔς ἓνα τζάκι κ' ἐβαστοῦσε τὰ παιδιὰ της ἔς τὸν ἄερα με τεντωμένα χέρια, γιὰ τὸ νερὸ ταῖς ἔφθανε ὡς τὴ μέση.

— Μὴ λυπᾶσαι, παπποῦ, μοῦ εἶπεν ὁ Ἀντώνης. Θὰ τὴν πάρωμε περνώντας, σοῦ δίδω ὑπόσχεσιν.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Γεώργης ἦσαν ἀναι-

θασμένοι 'πάνω 'ς τὸ σάλι. 'Επήδησα κ' ἐγώ. 'Εγερνε 'λίγο ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος μὰ ἦτανε γερὴ καὶ μὰς ἐσήκωνε ὅλους μας. Εἰς τὰ ὕστερα κατέβη καὶ ὁ 'Αντώνης καὶ μὰς εἶπε νὰ πάρουμε τὰ κοντάρια ποῦχε ἐτοιμάσει γιὰ κουπιὰ. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκρατοῦσε ἕνα μεγάλο, καὶ τὸ ἐδούλευε μὲ μεγάλη ἐπιδεξιότητα. Αὐτὸς ἦταν ὁ καπετάνιος μας· καὶ σὲ μιὰ προσταγὴ τοῦ μὰς ἔδωκε ἐσκουντήσαμε μὲ τὰ κοντάρια μας τὰ κεραμίδια διὰ νὰ φύγωμε. Μὰ τὸ σάλι φαίνότανε ὅσον νῆταν κολλημένο 'ς τὴ στέγη. 'Εβάλαμε ὅλα μας τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ τὸ ξεκολλήσωμε, μὰ 'ς τὰ χαμένα. Κάθε φορὰ ποῦ θέλαμε νὰ φύγωμε τὸ ῥέμμα μὰς ἔφερε μὲ ὀρμὴ πίσω 'ς τὸ σπῆτι. Εἴμεθα 'σὲ μεγάλο κίνδυνο, γιὰ ἀπὸ τοὺς κτύπους ἐκείνους εἰμποροῦσαν νὰ σπάσουν τὰ σανίδια ποῦ μὰς ἐσηκόνανε.

Τότε πάλι μὰς ἐπίασε ἡ ἀπελπισία. 'Νομίσσαμε πὼς γλυτώσαμε, μὰ εἴμεθα πάντα 'ς τὴν ἐξουσία τοῦ ποταμοῦ. Λυπόμουνε πὼς αἱ γυναῖκες δὲν ἦσαν πλεῖα 'πάνω 'ς τὴ στέγη· γιὰτὶ ἔτρεμα μὴν ταῖς καταπιῇ 'μπρὸς 'ς τὰ 'μάτια μου τὸ ἀγριεμένο νερό. Μὰ ὅταν εἶπα νὰ ξαναγυρίσωμε 'πάνω 'ς τὰ κεραμίδια, ὅλοι ἐφώναζαν:

— 'Οχι, ὄχι! ἂς προσπαθήσουμε ἀκόμη. Καλλίτερα ἐδῶ νὰ πεθάνουμε!

Ὁ 'Αντώνης δὲν ἐγελοῦσε πλέον. 'Αβαράραμε πάλι μὲ τὰ κοντάρια καὶ σκουντούσαμε μὲ τρομερὰ δύναμι. Τοῦ Πέτρου τοῦ ἦλθε τέλος ἡ ιδέα νὰ ξαναναβῇ εἰς τὰ κεραμίδια καὶ νὰ μὰς τραβήξῃ ἀριστερὰ μ' ἕνα σχοινί, καὶ ἔτσι μὰς ἐβγάζε ἔξω ἀπὸ τὸ ῥέμμα· καὶ ὅταν ξαναπήδησε 'πάνω 'ς τὸ σάλι μὲ δυὸ τρεῖς κονταριαῖς ἀλαργάραμε. Μὰ ὁ 'Αντώνης 'θυμήθηκε τὴν ὑπόσχεσι ὅπου ἔδωκε νὰ πᾶμε νὰ πάρουμε τὴν δυστυχισμένη τὴν 'Ελένη. Γιὰ νὰ πᾶμε ὡς αὐτὴν ἦταν ἀνάγκη νὰ περάσωμε τὸ δρόμο ποῦ ἦταν τὸ τρομερὸ ἐκεῖνο ῥέμμα ποῦ μὰς εἶχε παιδέψει τόσο. Μ' ἐκύτταζε κατὰματα. Δὲν εἴξευρα τί νὰ εἰπῶ. Ποτὲ δὲν ἐννοίωσα τέτοιο φοβερὸ πόλεμο μέσα μου. 'Οκτῶ ψυχαῖς κινδυνεύαμε γιὰ μία. 'Ἐπρεπε νὰ τὴν παραιτήσουμε ἐκείνη γιὰ νὰ γλυτώσωμεν ὅλοι ἡμεῖς. Μὰ δὲν 'μπόρεσα νὰ βαστάξω εἰς τοὺς θρήνους τῆς ποῦ μοῦ σπάραζαν τὴν καρδιά μου.

— Ναί, ναί, εἶπα τοῦ 'Αντώνη. Δὲν 'μποροῦμε νὰ τὴν ἀφήσωμε ἔτσι, πρέπει νὰ τὴν πάρουμε.

'Εχαμήλωσε τὸ κεφάλι του, χωρὶς νὰ βγάλῃ μιλιὰ, καὶ ἄρχισε μὲ τὸ κοντάρι του νὰ σκουντᾷ ὅλους τοὺς τοίχους ποῦ ἐστεκότανε ὀρθοί. 'Επήγαμε 'ς τὸ πλαγιὸν σπῆτι, ἀφοῦ περάσαμε ἐπάνω ἀπὸ τοὺς σταύλους μας. Μὰ ἅμα βγήκαμε 'ς τὸ δρόμο μιὰ φωνὴ ἐμπήξαμε ὅλοι μας. Τὸ ῥέμμα ποῦ μὰς εἶχε ξαναπιάσει μὰς ξανάρπαξε πάλι καὶ μὰς σκούντησε καταπάνω 'ς τὸ σπῆτι μας. Μερικὰ λεπτὰ ἐμείναμε παραζαλισμένοι. Τόσο γρήγορα μὰς ἐπῆγε 'πίσω ποῦ ἡ φωνὴ μὰς ἐτελείωσε μαζί μὲ τὸ τρομερὸ κτύπημα τοῦ σάλιου 'πάνω 'ς τὰ κεραμίδια. Τὰ σανίδια ξεκαρφώθηκαν καὶ σκορπίσθηκαν καὶ 'μεῖς πέσαμε εἰς τὸ νερό. Δὲν 'ξεύρω τί ἔγινε τότε. Θυμᾶμαι μόνο πὼς πέφτοντας εἶδα τὴν ἀδελφή μου

Μάρθα ξαπλωμένη πάνω 'ς τὸ νερό, γιὰτὶ τὴν κρατοῦσανε τὰ φουστάνια τῆς, καὶ πήγαινε κάτω μὲ τὸ κεφάλι 'πίσω, χωρὶς νὰ παραδέρνῃ.

Δυνατὸς πόνος μ' ἔκανε ν' ἀνοίξω τὰ 'μάτια μου. Ὁ Πέτρος μ' ἐτραβοῦσε ἀπὸ τὰ μαλλιά 'πάνω ἀπὸ τὰ κεραμίδια. 'Εμείνα πλαγιασμένοι, ξεκουτιασμένοι, κ' ἐκύτταζα. Ὁ Πέτρος ξαναβούτηξε ἄλλη μιὰ. Καὶ 'ς τὴν παραζάλη ποῦ 'βοισκόμουνε ἀπόρησα ποῦ εἶδα ἔξαφνα τὸν 'Αντώνη 'ς τὴν θέσιν ποῦχε βουτίξει ὁ ἀδελφός μου· τὸ ἄξιο παληκάρι ἐδαστοῦσε τὴν 'Ανθὴ εἰς τὰ χέρια του. Καὶ ἀφοῦ τὴν ἔβαλε σιμά μου, ἔπεσε πάλι 'ς τὸ νερό κ' ἐβγάλε, τὴ Μαρία κατακίτρινη σὰν κερί, τόσο ἀλύγιστη καὶ ἀκίνητη ποῦ θάρρεψα πὼς πέθανε. 'Ἐπειτα πάλι ξανάπεσε. Μὰ τώρα ἀνώφελα σκόλισε ὁ Πέτρος ἐπῆγε κοντὰ του. Μιλοῦσαν καὶ οἱ δύο, ἔδειχναν μὲ τὰ χέρια τοὺς μὰ δὲν ἄκουα τί ἔλεγαν. Ὅταν ξανακινήθηκαν 'ς τὴ στέγη ἀποκαμωμένοι.

— Καὶ ἡ Μάρθα! ἐφώναζε· καὶ ὁ Γεώργης! καὶ ἡ Τριανταφυλλιά!

'Εκίνησαν τὰ κεφάλια τοὺς· Χονδρὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ 'μάτια τοὺς. 'Απὸ 'λίγα λόγια ποῦ μοῦ εἶπαν ἐννοίωσα πὼς ὁ Γεώργης ἔσπασε τὸ κεφάλι του ἐπάνω 'ς ἕνα πατερό. Ἡ Τριανταφυλλιά κρεμάσθηκε σφικτὰ 'ς τὸ νεκρὸ κορμὶ τοῦ ἀνδρός τῆς καὶ βούλιαξαν μαζί. Ἡ Μάρθα δὲν ξαναφάνηκε. Μὰς 'πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦν πὼς τὸ κορμὶ τῆς τὸ σκούνησε τὸ ῥέμμα καὶ τῶχασε 'ς τὸ σπῆτι, ἀπὸ κάτω μας, ἀπὸ ἕνα ἀνοιγμένο παράθυρο.

Σὰν σηκώθηκα ἐκύτταξα 'ς τὴ στέγη ποῦχε σκαρφάλωσι λίγο προτῆτερα ἡ 'Ελένη. Μὰ τὸ νερό ἀνέβαινε ὀλοένα. Ἡ 'Ελένη δὲν οὐρλιάζε πλεῖα. Εἶδα μονάχα τὰ δυὸ χέρια τῆς τεντωμένα ποῦ τὰ 'σήκωνε γιὰ νὰ κρατῇ τὰ παιδιὰ τῆς ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Ὑστερα ὅλα χάθηκαν, τὸ νερό 'ξανакλείσθηκε, ἐνῶ τὸ φῶτιζε ἡ λάμψις τοῦ φεγγαριοῦ.

Ε'

Πέντε πλεῖα ἐμείναμε 'πάνω 'ς τὴ στέγη. Μόνο μιὰ στενὴ λουρίδα μὰς ἄφησε ἐλεύθερη τὸ νερό. 'Ἐνα ἀπὸ τὰ τζάκια ἔπεσε. 'Αναγκασθήκαμε νὰ σηκώσωμε τὴν 'Ανθὴ καὶ τὴν Μαρία ποῦ ἐλιγοθύμησαν, νὰ ταῖς βαστοῦμε σχεδὸν ὀλόρθαις, γιὰ νὰ μὴν ταῖς βρέχῃ τὸ κύμα τὰ πόδια των. Τέλος ἦλθαν 'ς τὰ σύγκαλά των καὶ ἡ λαχτάρα μὰς ἔγινε πειρὸ μεγάλη σὰν ταῖς ἐβλέπαμε βρεγμέναις ν' ἀνατριχιάζουν, νὰ φωνάζουν πάλι πὼς δὲν θέλουν νὰ πεθάνουν. Ταῖς δίναμε θάρρος, ὅπως δίνουν θάρρος 'ς τὰ μωρὰ παιδιὰ, λέγοντάς ταῖς πὼς δὲν θὰ πεθάνουν καὶ πὼς δὲν θ' ἀφήσωμε τὸν θάνατο νὰ ταῖς πάρῃ. Μὰ δὲν μὰς ἐπίστευαν πλεῖα, εἴξευραν καλὰ πὼς θ' ἀποθάινω. Καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἡ λέξις θ' ἀποθάινω ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα των, τὰ δόντια των ἐκτυποῦσαν, ἡ ἀπελπισία ἐριχνε τὴ μιὰ 'ς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἀλλήνης.

'Απ' ὅλο τὸ χωριὸ μονάχα μερικὰ κομμάτια τοίχων ἐβλέπαμε τριγύρω μας. Μόνο τὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησιᾶς ἐμείνε ἀ-

πεύρακτο, καὶ ἀπ' αὐτὸ μὰς ἐρχόντανε ὀλοένα φωναῖς. Μακρὰ, ἐμούγκριζε τὸ νερό. Δὲν ἀκούαμε πλεῖα οὔτε τὰ σπῆτια νὰ κρημνίζονται. Σὰν νὰ μὰς εἶχαν παρικήσει, σὰν νὰ εἶχαμε καραβοτοσκιισθῇ μέσ' 'ς τὴ μέση τοῦ ὠκεανοῦ, χίλια μίλλια μακρὰ ἀπὸ τὴ στεργιά.

Μιὰ στιγμὴ μὰς φάνηκε πὼς ἀφίγκρασθήκαμε 'ς τ' ἀριστερὰ ἕνα κρότο σὰν κουπιῶν. Ἦταν ἕνα κτύπημα γλυκὸ, καθαρώτερο ὀλοένα. 'Αχ! Τί μουσικὴ τῆς ἐλπίδας ἦταν ἐκείνη καὶ πὼς ἐτενονόμασθε ὅλοι γιὰ νὰ κυττάξωμε τριγύρω! 'Εδαστοῦσαμε τὴν ἀναπνοή μας. Μὰ δὲν βλέπαμε τίποτε. Τὸ κίτρινο νερό ἀπλονότανε πλατὺ καὶ μόνον κἄτι ἴσκιος τὸ μαύριζαν· μὰ κανέναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἴσκιους, κορυφαῖς δένδρων, ἀπομεινάρια τεύχων κρημνισμένων, δὲν ἐκουνιώτανε. Ζύλα, χορτάρια, βαγένια ἄδεια μὰς ἔκαμαν ἄδικα νὰ χαροῦμεν· ἐκουνούσαμε τὰ μαυδῆλια μας ὡς ὅπου νοιώθοντας τὸ λάθος μὰς ἐπέφταμε πάλιν 'ς τὴν ἀπελπισία, καὶ ἀκούαμε τριγύρω μιὰ βοή χωρὶς νὰ νοιώθωμε ἀπὸ ποῦ ἐρχεται.

— Νὰ, τὴ βλέπω, ἐφώναξεν ὁ 'Αντώνης, ἔξαφνα. Νὰ, 'κεῖ κάτω, μιὰ μεγάλη βάρκα!

Καὶ ἔδειχνε μὲ τεντωμένο χέρι μακρὰ. 'Εγώ, δὲν ἔβλεπα τίποτε· οὔτε ὁ Πέτρος. Μὰ ὁ 'Αντώνης ἔλεγε καὶ καλὰ πὼς ἦταν βάρκα. 'Ακούαμε τὸν κρότον τῶν κωπιῶν. Στὰ ὕστερα τὴν εἶδαμε καὶ μεῖς. 'Επήγαινε ἀργὰ ἀργὰ καὶ φαίνότανε σὰν νὰ τριγυρᾷ τριγύρω μας χωρὶς νὰ ἐρχεται κοντὰ. Θυμοῦμαι πὼς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤμασθε σὰν τρελλοί. 'Απλώναμε τὰ χέρια μας, ἐφωναίσαμε δυνατὰ, ξεσχίζαμε τὸ λαιμὸ μας ἀπὸ ταῖς φωναῖς. Καὶ τὴν ἐβρίζαμε τὴν βάρκα. Αὐτὴ πάντα μαύρη καὶ βωδὴ ἐγυρνοῦσε ὀλόγυρά μας πειρὸ ἀργά. Ἦτανε 'ς τ' ἀλήθεια βάρκα; Δὲν τὸ ξέρω. Μὰ ὅταν μὰς φάνηκε πὼς ἔφυγε ἐπῆρε καὶ τὴν ὕστερήν μας ἐλπίδα.

'Απὸ τότε πειρὰ, στιγμὴ σὲ στιγμὴ περιμέναμε νὰ κρημνισθῇ τὸ σπῆτι. Τὸ νερό τὸ εἶχε φάγει ἀπὸ κάτω, καὶ χωρὶς ἄλλο μόνον κανέναν χονδρὸς τοῖχος θὰ τὸ 'σήκωνε ἀκόμα καὶ ἂν κρημνιζότανε καὶ αὐτὸς θὰ τῶπαινε ὅλο μαζί του. Μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλα ἔτρεμα γιὰτὶ ἐννοιωθα τὴ στέγη νὰ λυγρᾷ ἀπὸ τὸ βάρος μας. Τὸ σπῆτι μποροῦσε νὰ βαστάξῃ ὅλη τὴν νύκτα μὰ ἡ στέγη βούλιαζε ἀπὸ τοὺς κτύπους καὶ ταῖς τρύπαις ποῦ τῆς ἔκαμαν τὰ ξύλα. Εἶχαμε τραβηχθῇ 'ς τ' ἀριστερὰ σὲ κἄτι πατερὰ ποῦτανε γερὰ ἀκόμη. Μὰ κ' αὐτὰ ἄρχισαν νὰ λυγοῦνε. Θᾶσπαζαν χωρὶς ἄλλο σὰν μέναμε καὶ οἱ πέντε μὰς σωριασμένοι σὲ τόσο μικρὸ μέρος.

Ὁ ἀδελφός μου Πέτρος εἶχε ξαναβάλει τὴν πῆπα 'ς τὰ χεῖλια του. 'Ἐστρηφε τὸ ἄσπρο του μουστάκι, μὲ σουφρωμένα φρύδια, μουρμουρίζοντας. Αὐτὸς ὁ κίνδυνος ποῦ λεπτὸ σὲ λεπτὸ γινότανε μεγαλύτερος ποῦ ἄφινε ἀνωφέλευτη τὴν ἀνδριά του, ἄρχισε νὰ τοῦ δίνῃ μεγάλῃ στενοχώρια. Δυὸ τρεῖς φοραῖς ἔφτυσε 'ς τὸ νερό μὲ περιφρονητικὸ θυμὸ. 'Ἐπειτα, ἐπειδὴ 'βουλιάζαμε ὀλοένα, ἐπῆρε

ἀπόφασι, καὶ κατέβηκε ἀπὸ τῆ στέγῃ.

— Πέτρο! Πέτρο! ἐφώναζα.

Ἐγύρισε καὶ μοῦ εἶπε ἡσυχά:

— Καλὴ ἀντάμωσι, Γιάννη... Σὰς κάνω τόπο.

Καὶ ἀφοῦ ἔρριξε τὴν πίπα του πρῶτα.

— Γειά σας! εἶπε κ' ἔπεσε. Δὲν ξαναφάνηκε πλειά. Δὲν εἶξερε νὰ κολυμβᾷ καὶ πολὺ καλὰ. Μὰ παράτησε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸν ἑαυτὸ του, σὰν νᾶθελε καὶ καλὰ νὰ πεθάνῃ ὕστερα ἀπ' τὸ χαμὸ τοῦ βιοῦ μας καὶ τὸν θάνατο τὸν ἰδικῶν μας.

Τὸ ῥωλόγι τῆς ἐκκλησιᾶς ἐδάρσε δυὸ ὥραις. Ἐκόντευε νὰ περάσῃ ἡ νύχτα, ἡ γεμάτη λαχτᾶρα καὶ δάκρυα. Λίγο λίγο, λίγο, κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας τὸ ξερὸ μέρος ἐστένευε· κ' ἀκούαμε ἓνα μουρμουρητὸ τρεχάμενου νεροῦ, καὶ βλέπαμε μικρὰ κύματα νὰ σκουντιῶνται σὰν νᾶπαιζαν. Πάλι, ἄλλαξε τὸ ῥέμμα· τὰ χαλάσματα ἐπερνοῦσαν ἀπὸ τὰ δεξιὰ τοῦ χωριοῦ, ἀργὰ ἀργά.

Ὁ Ἀντώνης ἐξαφνα ἐβγαλε τὰ παπούτσιά του καὶ τὸ σουρτοῦκό του. Τὸν ἠρώτησα γιὰτί, καὶ μοῦ εἶπε:

— Ἀκουσε, παππού, δὲν βαστῶ πλειά. Δὲν μπορῶ νὰ προσμένω... Ἀφῆσέ με νὰ κάνω αὐτὸ ποὺ θέλω. Θὰ τὴ γλυτώσω.

Μιλοῦσε γιὰ τὴν Ἀνθὴ. Τοῦ εἶπα πὼς δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν πιάγῃ ὡς τὴν ἐκκλησίαν. Μὰ αὐτὸς:

— Ναι, ναι, θὰ τὴν πιάγῃ· εἶμαι χερσὶ δύναμις, εἶμαι γερὸς. Θὰ τὸ δῆς.

Κ' ἔλεγε πὼς ἤθελε 'ς τὴ στιγμὴ νὰ τὴν πάρῃ νὰ φύγῃ, γιὰτί ἔχανε τὴν δύναμίν του, γινότανε σὰν παιδί ὅσο ἄκουε τὸ σπῖτι νὰ πέφτῃ τριψάλα λίγο λίγο κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας.

— Τὴν ἀγαπῶ καὶ θὰ τὴν γλυτώσω· εἶπε 'ς τὰ ὕστερα.

Ἐγὼ ἐτράβηξα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου τὴ Μαρία. Τότε νόμισε πὼς θέλησα νὰ τὴν κατηγορήσω ποὺ φρόντιζε ἀπὸ ἐγωῖσμός μόνον γιὰ κείνην ποὺ ἀγαποῦσε καὶ εἶπε:

— Θάρθω νὰ τὴν πάρω καὶ τὴν Μαρία σου κἄνω ὄρκο. Θαῦρῶ μιὰ βάρκα, θάρθω ὅπως μπορῶ. Ἐχε 'μπιστοσύνη σὲ μένα, παππού.

Ἐμείνε μόνον μὲ τὸ πανταλόνι. Καὶ σιγὰ, γρήγορα, ἔδινε παραγγελιαὶς τῆς Ἀνθῆς: νὰ μὴ σπαρταρᾷ, νὰ μείνῃ ἀκίνητη, καὶ νὰ μὴ φοβηθῇ διόλου. Τὸ κορίτσι, σὲ κάθε λέξι, ἀπεκρινότανε ναι, χωρὶς νὰ νοιώθῃ. Τέλος ἔκαμε τὸ σταυρὸ του, κιὰς μὴν ἦτανε πολὺ εὐλαβὴς ὡς τότε, καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὴν στέγῃ, κρατῶντας τὴν Ἀνθὴ ἀπὸ ἓνα σχοινί ποὺ τὴν εἶχε δέσει κάτω ἀπὸ ταῖς μασχάλαις της. Ἡ Ἀνθὴ ἔμπηξε μιὰ δυνατὴ φωνή, ἐκτύπησε τὸ νερὸ μὲ τὰ χέρια της καὶ μὲ τὰ πόδια της καὶ ἔπειτα λιγοθύμησε.

— Καλλίτερα ἔτσι, μοῦ ἐφώναζε ὁ Ἀντώνης. Τώρα δίνω ἐγγύησιν πὼς θὰ τὴ γλυτώσω!

Νοιώθετε μὲ ποιά λαχτᾶρα τοὺς ἐκύταζα νὰ φύγουν. Ὁ Ἀντώνης ἐκρατοῦσε τὴν κόρη μὲ τὸ σχοινί ποῦχε τιλίξει τριγύρω 'ς τὸ λαιμό του· καὶ τὴν ἐπήγαγε ἔτσι μισοπεσμένη 'πάνω 'ς τὸ

δεξιὸν τοῦ ὄμο. Τὸ κουραστικὸ ἐκεῖνο βάρος τὸν ἐβούλιαζε κάπου κάπου· μὰ πῆγαινε 'μπρὸς ὅλο κολυμβῶντας μὲ μεγάλη δύναμιν. Ἀρχισα νὰ μὴ φοβοῦμαι πλειά, εἶχε περάσει τὸ ἓνα τρίτο ἀπὸ τὸ διάστημα· μὰ ἐξαφνα κτύπησε πάνω σ' ἓνα τοῖχο κυρμένον κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἐχαθήκανε κ' οἱ δύο· σὲ λίγο τὸν εἶδα καὶ ξαναφάνηκε μόνος του· θάχε σπάσει τὸ σχοινί. Ἐβούτηξε δυὸ φοραίς. Στὴν ὕστερη φορὰ ἀνέβηκε μὲ τὴν Ἀνθὴ καὶ τὴν κρατοῦσε 'ς τὴν ῥάχι του. Μὰ δὲν εἶχε πλειά σχοινί νὰ τὴν δέσῃ 'πάνω του καὶ τὸν ἐκούραζε περισσότερο. Μολαταῦτα ὁμως ὀλοένα ἐπροχωροῦσε. Τρεμούλα μ' ἔπιανε ὅσο ἔβλεπα καὶ ἐπλησίαζαν 'ς τὴν ἐκκλησίαν. Μὰ ἐξαφνα 'θέλησα νὰ φωνάξω γιὰτί εἶδα πατέρα ποὺ ἔτρεχαν καταπάνω τους ἀπὸ τὸ πλάγι. Τὸ στόμα μου ἔμεινε ὀλάνοικο· ἓνα δυνατὸ κτύπημα τοὺς ἐξεχώρισε· τὰ νερὰ κλείσθηκαν ἀπὸ πάνω τους.

Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲν ἔνοιωθα πλειά τί γινότανε τριγύρω μου. Ἦμουν σὰ ζῶο ποὺ φροντίζει νὰ μὴν πεθάνῃ. Ὅταν ἀνέβαινε τὸ νερὸ πῆγαίνα παραπάνω. Μέσα 'ς αὐτὸ τὸ ξεμωραμὸ μου ἄκουα ἓνα γέλιο, μὰ δὲν εἴξερα ποιὸς γελοῦσε ἔτσι κοντὰ μου. Ἦλθε ἡ χαρὰυγὴ. Μὰ τὸ γέλιο τὸ ἄκουα ὀλοένα, καὶ ἄμα γύρισα εἶδα τὴ Μαρίαν ὀλόρθη μὲ βρεγμένα ῥοῦχα. Αὐτὴ ἦτανε ποὺ γελοῦσε.

Ὡχ! τὸ καῦμένο τὸ κορίτσι τί ἡμερο καὶ τί εὐμορφὸ ἦτανε ἐκείνη τὴν ὥρα τῆς αὐγῆς. Ἐσκυψε, ἐπῆρε νερὸ μέσα 'ς τὴ φούχτα της κ' ἐνιψε τὸ πρόσωπό της. Ὑστερα ἔστρηψε τὰ εὐμορφα ξανθὰ μαλλιά της καὶ τᾶδσε 'πίσω 'ς τὸ κεφάλι της. Χωρὶς ἄλλο, θὰ νόμιζε πὼς ἦταν 'ς τὴν κάμαρά της, τὴν Κυριακὴ, ὅταν ἡ καμπάνα βαροῦσε ζωνῆρά. Κ' ἐγελοῦσε σὰν κοριτσάκι, κ' ἔλαμπαν τὰ μάτια της, κ' ἦταν χαρὰ γεμάτο τὸ πρόσωπό της.

Ἡ τρομάρα τὴν εἶχε τρελλάνει. Τὴν ἀφῆκα νὰ στολιζεται. Καὶ ἄμα 'στολισθῆκε ὅσο ἤθελε, ἐτραγουδῆσε ἓνα ἀπὸ τὰ τραγούδια ποῦ εἴξερε. Μὰ σὲ λίγο, ἔκοψε τὸ τραγούδι της, ἐφώναζε, σὰν ν' ἀποκοινοῦτανε σὲ μιὰ φωνὴ ποὺ τὴν ἐφώναζε καὶ τὴν ἄκουε μονάχη της.

— Ἐρχομαι! ἔρχομαι!

Ἐανάρχισε τὸ τραγούδι της καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὴ στέγῃ, κ' ἐμβῆκε 'ς τὸ νερό κ' αὐτὸ τὴν ἐσκέπασε ἡσυχά ἡσυχά. Ἐγὼ 'χαμογελοῦσα γιὰτί μὲ εἶχε πιάσει κ' ἐμένα ἡ τρέλλα της. Κ' ἐκύτταζα μ' εὐτυχισμένο βλέμμα τὸ μέρος ποὺ τὴν ἐσκέπασε τὸ νερό.

Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ δὲν θυμᾶμαι τίποτα πλειά. Ἦμουν ὀλομόναχος 'πάνω 'ς τὴ στέγῃ. Τὸ νερὸ ἀνέβαινε. Ἐνα τζάκι ἔμεινε ὀλόρθο καὶ θαρρῶ πὼς σκαρφάλωσα πάνω μ' ὅλη μου τὴ δύναμιν σὰν ζῶο ποὺ δὲν θέλει νὰ πεθάνῃ. Ὑστερα πλειά τίποτα, τίποτα!

ΣΤ'.

Γιὰτί ζῶ ἀκόμα; Μοῦ εἶπαν πὼς οἱ Σαιντινιῶταις ἦλθαν 'ς ταῖς ἐξ' ἐμὲ βάρκαϊς, καὶ μ' εὗρηκαν πλαγιασμένον 'πάνω

'ς ἓνα τζάκι, λιγοθυμισμένο. Τὸ νερὸ δὲν μ' ἐλυπήθηκε καὶ δὲν μ' ἐπῆρε μαζί μὲ ὅλους τοὺς δικούς μου, τὴν ὥρα ποὺ δὲν ἔνοιωθα πλειά τὴν δυστυχίαν μου.

Ἐγὼ, ὁ γέρος ἀπόμεινα μονάχος 'ς τὴ ζωὴ. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, πῆγανε, τὰ παιδιὰ ποὺ ἦτανε 'ς ταῖς φασκειαῖς, αἱ κόραις ποὺ ἦτανε γιὰ πανδρεῖα, τὰ νηὰ ἀνδρόγυνα, τὰ παλῆα ἀνδρόγυνα. Κ' ἐγὼ ζῶ, σὰν κακὸ χορτάρι στεγνὸ καὶ ξηρὸ ῥιζωμένο μέσα σὲ χαλίγια. Σὰν εἶχα καρδιά, θάκανα σὰν τὸν Πέτρον, θάλεγα: Γειά σας καὶ θάπερτα 'ς τὸ νερὸ, γιὰ νὰ πάγῃ ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμον ποὺ πῆγαν ὅλοι. Δὲν ἔχω πλειά οὔτε ἓνα παιδί, τὸ σπῖτι μου κρημνίσθηκε, τὰ χωράφια μου 'χάλασαν. Ὡ! τὰ βράδρια ὅταν ἤμασθε ὅλοι μας 'ς τὸ τραπέζι, οἱ γέροι 'ς τὴ μέση, οἱ παιδιὰ μικροὶ 'ς τὴν ἀράδα· πόσο μ' ἐξέστανε ἐκείνη ἡ χαρὰ! Ὡ! ταῖς μεγάλας ἡμέραις τοῦ θέρου καὶ τοῦ τρύγου τί καλὰ ποῦμασθε ὅλοι 'ς τὴ δουλειὰ καὶ μὲ τί περηφάνεια γιὰ τὰ πλούτη μας 'γυρνοῦσαμε! Ὡ! ποῦ εἶνε τὰ εὐμορφα ἀμπέλια, τὰ ὠραῖα κορίτσια καὶ τὰ ὠραῖα στάχυα, ἡ χαρὰ τῶν γηρατειῶν μου, ἡ ζωντανὴ ἀνταμοιβὴ ὅλης μου τῆς ζωῆς. Ἀφοῦ ὅλ' αὐτὰ πέθαναν, Θεέ μου! γιὰτί θέλεις νὰ ζῶ ἐγώ;

Δὲν βρίσκειται παρηγοριὰ γιὰ τὸν πόνο μου. Δὲν θέλω βοήθεια. Θὰ δώσω ὅλα τὰ χωράφια μου 'ς τοὺς χωριανούς μου πῶχον ἀκόμη τὰ παιδιὰ τους. Αὐτοὶ θὰ βροῦνε θάρρος νὰ τὰ καθαρίσουν καὶ νὰ ὀργώσουν ἄλλη μιὰ φορὰ. Σὰν δὲν ἔχη πλειά παιδιὰ κανεῖς, μιὰ ἄκρη τοῦ φθάνει γιὰ νὰ πεθάνῃ.

Μιὰ θέλησι ἔχω μονάχα, μιὰ ὑπερνή θέλησι. Νὰ ξαναῦρῶ τὰ κορμιά τῶν δικῶν μου, γιὰ νὰ τὰ θάψω 'ς τὸ νεκροταφεῖο, καὶ πάγῃ κ' ἐγὼ κοντὰ τους. Δὲν πὼς ψάρεψαν, 'ς τὴν Τουλούζαν μερικὰ κορμιά ποὺ τὰ εἶχε πάρει ὁ ποταμός. Ἀποφάσισα νὰ κάνω αὐτὸ τὸ ταξεῖδι.

Τί τρομερὸς χαλασμός! Δύο χιλιάδες σπῆτια γκρήμισαν· ἑφτακόσιαις ψυχαῖς χαθήκανε ὅλα τὰ γιοφύρια χαλάσανε ἓνας μαχαλᾶς ὀλάκαιρος πάγει, χάθηκε καὶ εἰκοσι χιλιάδες μένου γυμνοὶ καὶ λιμασμένοι καὶ ὅσοι μένου τρέμου τὴ λοιμικὴ ποὺ θὰ βγῇ ἀπὸ τὰ κορμιά τῶν πνιγμένων· παντοῦ λύπη καὶ κλαῦματα, οἱ δρόμοι γεμάτοι λείψανα. Μὰ ἐγὼ περιπατοῦσα μέσα 'ς αὐτὰ τὰ χαλάσματα δίχως νὰ βλέπω τίποτε.

Μοῦ εἶπαν πὼς ἐβγαλαν πολλὰ κορμιά. Τᾶθαψαν σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ νεκροταφεῖου. Μὰ φρόντισαν καὶ φωτογράφησαν ὅσους δὲν γνώρισαν. Καὶ μέσα 'ς αὐταῖς ταῖς φρικταῖς φωτογραφίαις εἶδα καὶ τοῦ Ἀντώνη καὶ τῆς Ἀνθῆς. Οἱ δύο ἀρραβωνιασμένοι ἔμειναν ἐνωμένοι 'ς ἓνα ἀγκάλιασμα καρδιακὸ· ἔδωκαν πεθαίνοντας τὸ φίλημα τοῦ γάμου των. Μὲ τέτοια δύναμιν σφιγγότανε, μὲ τὰ χέρια ἀλύγιστα, τὸ στόμα κολλημένο 'ς τὸ στόμα, ποὺ ἔπρεπε νὰ σπάσουν τὰ κομμάτια των γιὰ νὰ τοὺς ξεχωρίσουν. Γι' αὐτὸ τοὺς φωτογράφησαν μαζί καὶ κοιμοῦνται μαζί κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα.

Μονάχα αὐτοὶ μοῦ μένουν, αὐτὴ ἡ φρικτὴ φωτογραφία, αὐτὰ τὰ δύο παιδιὰ πρησμένα ἀπὸ τὸ νερὸ, φουσκωμένα, ποὺ ἔχουν ἀκόμη 'πάνω 'ς τὰ μελανὰ πρόσωπά των τὴν ἀνδριὰ τῆς ἀγάπης των. Τὰ κυττάζω καὶ κλαίω!

(*Emile Zola*)

Α. Π. Κ.

## ΚΕΡΔΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Μεταξὺ τῶν ἐφημερίδων αἰτίνες ἔφθασαν εἰς μέγαν βαθμὸν εὐτυχίας, ἀναφέρουσι καθ' ἑκάστην τὴν *Μικρὰν Ἐφημερίδα* ἥτις διανέμει κατ' ἔτος μέρημα ἐκ τριῶν καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων, καὶ τὸν *Figaro*, ὅστις διανέμει δύο καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια.

Ἡ ἱστορία τῆς *Ἐπιθεώρησης τῶν δύο Κόσμων* εἶναι ἔτι μᾶλλον ἀξιοσημείωτος. Εἶναι γνωστὸν μετὰ πόσης ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας ὁ *Buloz*, πατήρ, ἐπεδίωξε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἔργου του. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1845, ἡ *Ἐπιθεώρησις τῶν δύο Κόσμων* εἶχεν ἀποκτήσει μεγάλην ἐπιρροὴν ἀλλ' ὁ προϋπολογισμὸς τῆς ἦτο πολὺ μικρὸς καὶ ἐξήρχετο μόλις ἐκ τῆς περιόδου τῶν θυσιῶν.

Τότε ὁ *Buloz* ἐσκέφθη νὰ καταστήσῃ τὴν *Ἐπιθεώρησιν* μετοχικὴν καὶ ἐξέδωκεν 100 μετοχὰς ἐκ 5000 φρ. ἑκάστην αἱ μετοχαὶ ἐτοποθετήθησαν πολὺ δυσκόλως. Οἱ συνεργάται τῆς *Ἐπιθεώρησης* ἔσχον τὸ πλεονέκτημα νὰ καταβάλωσι μόνον 2,500 φρ. εἰς μετρητὰ, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ εἰς συνεργασίαν. Εὐτυχεῖς ὅσοι προσεῖδον τὸ πρᾶγμα. Σήμερον μία μόνη μετοχὴ ἀντιπροσωπεύει κεφάλαιον ἀσφαλέςτερον κυβερνητικῶν χρεωγράφων, καὶ ἀποφέρει ἐτησίως μικρὰν περιουσίαν.

Ἐκάστη τῶν ἐκ 5000 φρ. μετοχῶν τούτων, ἀξίζει σήμερον πλέον τῶν 100 χιλιάδων φρ. καὶ ἀποφέρει ἐτησίως 6000 περίπου φρ. ἢτοι 120 τοῖς 0/0. Ἐν τούτοις κατὰ τὸ 1867 ἡ *Ἐπιθεώρησις* ἐξεδίδετο εἰς 20,000 μόνον ἀντίτυπα. Τὸ ἀρχικὸν κεφάλαιον τῶν 500,000 φρ. ἀντιπροσωπεύει σήμερον τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν δέκα ἑκατομμυρίων.

## Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ!

[Μετάφρασις].

Συνίεσις ἐξ 24 σελ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦ. Δ'

Φωνὴ ἐκ τῶν νεοτέρων.

Συνδιαλεχθεὶς ἐπ' ὀλίγον μετὰ τοῦ κατ' αὐτοῦ στρατιώτου ὁ ξενίζων Πέτρος Τζανῆς, ἀφῆκεν αὐτὸν χάριν τιμῆς ἐλευθεροῦ καὶ ὀπλισμένον, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸ κυνήγιον ἂν ἤθελεν, αὐτὸς δὲ ἀπῆλθε παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς συμμορίας του, ἵνα προσδρεύσῃ τοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μέλλοντος νὰ συγχροτηθῇ στρατιωτικῷ συμβουλίου ἐν

τῇ συνήθει αἰθούσῃ τῶν διασκέψεων, δηλαδὴ ἐν τῇ μυχρῇ χαράδρᾳ τινός.

Μεῖνας μόνος ὁ Ἰωάννης Ζαγρᾶβ, μίαν μόνην ἔχει σκέψιν διαλογιζόμενος τὰ συμβάντα τῆς πρωίας, νὰ συναντήσῃ τὴν Χρίσαν. Ἵνα ἐννοήσῃ ποίαν ὁδὸν ἔλαβε, παρατηρεῖ περὶ ἑαυτὸν, στρέφεται ἀριστερᾶ, κατοπτρεῖ τὰς κλιτύας καὶ τοὺς πόδας τῆς κοιλάδος τῶν πετρίδων, πλησιάζει μάλιστα εἰς τὴν τῶν βρύων· ἀλλὰ βλέπων τὴν ἀγονίαν αὐτῆς μεταστρέφεται εἶναι δυνατὸν νὰ κατοικήῃ ἐκεῖ ἡ Μαυροβουνιώτισσα; Μετὰ περιστροφικὴν πορείαν μίξ ὥρας ἐπανελθὼν εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς κοιλάδος, βυθίζων τὰ βλέμματα του περὶ ἑαυτὸν ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατόν, μόνον Σλάβους διακρίνει διεσπαρμένους ἐνθα κἀκεῖσε, περὶ ἐνὸς μόνον πράγματος ἀσχολούμενους πάντας, περὶ τοῦ γεύματος, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ αὐτὸς νὰ συμμεθεῖν, κληθεὶς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Τζανῆ.

Ἄλλοι μὲν συνάγουσιν ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἀπὸ τῶν θάμνων καρποὺς ἀγρίους ἢ ἐκρίζωνουσιν ἀπὸ τῶν ἀδένδρων τόπων ὀνόχρους καὶ βολβογογγύλας ἢ στρύχνους, τὰ ὅποια ἐφύοντο ἐκεῖ αὐτομάτως καὶ ἐν ἀφρονίᾳ, ἄλλοι δὲ μὲ τὸν ἀκινάκην ἐν τῇ χειρὶ σχηματίζουσι κύκλον κρεοπωλῶν καὶ φροντίζουσι περὶ ἐκδορᾶς τοῦ τσίμπερ, τοῦ φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ζαγρᾶβ, καὶ θέτουσι κατὰ μέρος τὸ ἥπαρ, τὰ νεφρὰ καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐκλεκτὰ ὅσα προσωρισμένα διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ ἄλλοι κομίζουσι ξύλα καὶ ξηρὰς πετρίδας, ἵνα ἀνάψωσι πυρὰς. Ἦδη μάλιστα περὶ τινος πυρᾶς ἦσαν τεθειμένα ὀριζοντίως ὀλόκληρα πρόβατα διαπτερασμένα εἰς μακροὺς ζυλίνους ὀβελοὺς, ἢ τεμάχια ἐλάφου καὶ αἰγᾶρου ἢ ὠτίδες καὶ πέδιδες καὶ ὄρνιθες.

Ὁ Ζαγρᾶβ διήλθε πρὸ τῶν ἐτοιμασιῶν τούτων ἀνευ ἄλλης συγκινήσεως ἢ τῆς ψυχικῆς του.

Ἀπωτέρω εἶδε στρατιώτας στίλβοντας τὰ ὅπλα των, ἔπειτα θηρευτὰς οἰτίνες τοποθετημένοι κατ' ἀποστάσεις κατὰ μῆκος λόχμης ἐφάνιντο ἐν τῇ σιωπηλᾷ αὐτῶν θήρᾳ ὅτι συχνότερον στρέφουσι πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματα ἢ πρὸς τὰς παγίδας ἃς εἶχον στήσει εἰς τοὺς λαγούς καὶ τοὺς μυξοὺς.

Ἐπέκεινα δὲ, εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γραμμῆς, εἶδε τοὺς ἀρχηγοὺς διασκεπτομένους ἐν τῇ χαράδρᾳ, ὧν μόνον αἱ κεφαλαὶ ὑπερᾶνω τοῦ ἐδάφους ἐφάνιντο κινούμεναι, ἐπλησιάζον πρὸς ἀλλήλας, ἀνυψοῦντο, ἀπεμακρύνοντο κατὰ τὰς φάσεις τῆς συζητήσεως.

Ἄρα γε ἐκ προμελέτης ἢ ἐκ τύχης ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀσχολούμενοι κατ' ἐπιφάνειαν εἰς τὰ ὅπλα των, ἢ εἰς κυνήγιον, ἢ εἰς διασκέψεις ἢ εἰς συλλογὴν ξύλων καυσίμων ἢ εἰς τὰς προπαρασκευὰς τοῦ γεύματος ἐσχηματίζον περὶ αὐτοῦ μεγάλην κυκλικὴν ἄλυσιν ἣν μόνον ὁ εἶς βράχοι διέκοπτον καὶ ἄλλαι τοῦ ἐδάφους ἰδιότητες ἐμποδίζουσαι τὴν διάβασίν του; Ἦτο μᾶλλον αἰχμάλωτος ἢ φιλοξενούμενος τῶν Σλάβων;

Τῇ στιγμῇ ταύτῃ ἐκ τοῦ ὑψώματος ὅπου ἴστατο διακρίνει σχῆμα τι λευκὸν

κειμένον κατὰ γῆς. Μολοντί δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ διείδῃ αὐτὴν ἢ διὰ μέσου ὑψηλῶν πετρίδων σκιαζουσῶν αὐτὴν σχεδὸν ὀλοτελῶς, μόνον ἐκ τῆς ψυχικῆς του ταραχῆς ὁ Ζαγρᾶβ ἀνεγνώρισε τὴν Μαυροβουνιώτισσαν.

Αὕτη κειμένη χαμὰ καὶ τὸν ἀγκῶνα στηρίζουσα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐφάνετο ἀναμφιβόλως ἐπιδιώκουσα τὴν ἀνάπυσιν, ἥς ἐχρῆζε μετὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς συγκινήσεις τῆς ἡμέρας.

Ὁ Κροάτης πλήρης προφυλάξεως κατέβη τοῦ ὄροπέδιου καὶ διαγράφων μακρὰν καμπύλην πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς κοιλάδος διηυθύνθη ὅχι πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ἡ νέα γυνή, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀντίθετον, χάρις εἰς τὴν τακτικὴν ταύτην καὶ εἰς τι ὕψωμα τοῦ ἐδάφους κείμενον μεταξὺ αὐτῆς καὶ αὐτοῦ, ὅσοι μὲν τυχὸν κατεσκόπευσαν αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος μόνον αὐτὸν ἔβλεπον, οἱ δὲ ἄλλοι μόνον τὴν Χρίσαν.

Ὑποκρινόμενος τότε στάσιν κυνηγοῦ φαίνεται ἐπισκοπῶν διὰ τοῦ ἀέρος τὴν πᾶροδον ἀγέλης τινὸς φασσῶν· φθὰς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ γηλόφου ὀπισθεν τοῦ ὁποῖου ἀναπαύεται ἡ Μαυροβουνιώτισσα ἴσταται καὶ ῥίπτει περὶ ἑαυτὸν νέον βλέμμα ἐπιθεωρήσεως· μετὰ ταῦτα κύπτων τὸ σῶμα καὶ κρατῶν τὴν ἀναπνοὴν του ἀναβαίνει βραδέως κρύπτων τὴν κεφαλὴν του ὑπὸ τὰς φυλλάδας τῶν πετρίδων· φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν ὅθεν ἐλπίζει ὅτι θὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ του ὑπὸ τῆς Χρίσας καὶ ὅτι θὰ προσελκύσῃ αὐτὴν εἰς ἀσφαλῆ συνέντευξιν.

Αἶφνης ἀκούει ἤχους λόγων συγκεχυμένων φθάνοντες μέχρις αὐτοῦ, ἀκροάζεται· διακρίνει δύο φωνάς· τὴν μὲν καθαρὰν καὶ εὐδιάνγνωστον ἀναγνωρίζει εὐκόλως, ἡ ἄλλη ὅμως ἦτο ὑπόκωφος, πεπνιγμένη, μόλις ἑναρθρὸς. Τίς ἦτο ἄρα τὸ δεύτερον τοῦτο τοῦ διαλόγου πρόσωπον, οὗτινος τὴν παρουσίαν οὐδόλως ἐσκέφθη; Ἡμιγεροθεὶς προχωρεῖ ἀπομακρύνων δεξιὰ καὶ ἀριστερᾶ τοὺς κλώνας τῶν πετρίδων· αἶφνης ἴσταται· διατί; ὁ πούς αὐτοῦ προσέκρουσεν ἀκουσίως εἰς φωλεὰν πτηνῶν, κειμένων ἐκεῖ εἰς τὴν βᾶσιν ὑψηλῶν τινων στελεχῶν· ὦ! εἶναι φωλεὰ ἀηδόνων· ἡ μήτηρ ἀσθμαίνουσα, κραυγάζουσα, φρίττουσα τὰ περὶ αὐτοῦ ἐτοιμάζεται νὰ ἀμυνθῇ τῶν μικρῶν· ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος κυνηγός, ὁ καταβαλὼν ἐκ τοῦ συστάδην τὸν τσίμπερ, ὁ Κροάτης οὗτος, ὃν μετ' ὀλίγον θὰ ἐπανεύρωμεν τόσῳ φοβερὸν, ὅλος κατάνυξις διότι ἐτόραξεν ἀκουσίως τὰς μητρικὰς μερίμνας τῆς, τρέπεται εἰς φυγὴν πρὸ αὐτῆς· τοιοῦτοτρόπως εἶναι πλασμένος· ματαιοπονοῦμεν ζητοῦντες νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν λογικὴν τοιούτων χαρακτῆρων, ἐν οἷς παλαίουσιν ἀκαταπαύστως ἐν πλήρει ἀντιφάσει τὰ γλυκύτερα τῆς καρδίας ἐνστικτα πρὸς τὰ σκληρότερα διδάγματα ἀγρίας ἀνατροφῆς.

Ζητῶν νὰ διανοίξῃ τέρας διόδου ὁ Ζαγρᾶβ ἐκύλισε λίθον τινὰ ἐπὶ τοῦ κατωφεροῦς ἐδάφους· ἴσως διὰ τοῦτο ὅταν κατέβη ἐκ τοῦ λόφου τὸ πᾶν κατέστη περὶ ἑαυτὸν σιωπηλόν· ὁ λίθος λοιπὸν διέκοψε κρυφίαν συνδιάλεξιν! ἡ δὲ Χρίσα;

ὁ Κροάτης εἶδεν αὐτὴν ἀπομακρυνομένην, μόνην, μὲ ὕψος ῥεμβώδες.

Οὐράνιαι δυνάμεις! θὰ ἀνεχθῇ λοιπὸν διαφεύγουσαν τὴν μόνην ἴσως εὐκαιρίαν ἥτις ὑπολείπεται αὐτῇ τοῦ νὰ μάθῃ τὰ αἴτια τῆς συμφορᾶς, ἥτις ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἐμαύρισε τὴν καρδίαν του; "Ὁχι, πρέπει νὰ τῇ ὁμιλήσῃ· πρέπει νὰ ἀκούσῃ τὰς ἀποκρίσεις τῆς· οὐαὶ εἰς τὸν παρεμβαίνοντα τὴν στιγμήν ἐκείνην μεταξὺ αὐτῆς καὶ αὐτοῦ· ὁρμᾷ πρὸς αὐτὴν ἐκείνην τὴν θέσιν ὅπου ἴστατο· ματαίως· ἡ Χρίσνα ἤδη εἰσῆλθεν εἰς ἄλλην ἀτραπὸν ἀνοικτὴν πανταχόθεν· ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ προφθάσῃ αὐτὴν ἐκεῖ, κινδυνεύει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰ ὅμματα ὅλων τῶν Σλάβων.

Ἐκτὸς ἐαυτοῦ ἀρπάζει πρόχειρον ἐκεῖ κείμενον μακρὸν κλάδον ἄνευ φύλλων καὶ ἄρχεται κυτῶν τὰς βάρους καὶ τὰς λόχμας, ὅπως ἀναγκάσῃ τὸν ἄγνωστον διαλεγόμενον ἵνα ἐξέλθῃ τῆς κρύπτῃς του καὶ ὑπὸ τὰ πολλαπλὰ κυτῆματά του φαντάζεται ὅτι αἱ λόχμαι καὶ τὰ δεινὰ δρύλλια ἔχουνον παράπονα καὶ στεναγμούς ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομα του.

Ἐκπεπληγμένος, τρέμων σχεδὸν ὁ Ζαγκράβ ἀνεπήδησεν ἐν τῷ κενῷ καὶ ἔκαμε τὸν σταυρὸν του· ἔπειτα περιέστρεψε τὴν κεφαλὴν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω· οὐδὲν εἶδε ἄλλ' ἐντείνων τὴν προσοχὴν ἤκουσε καὶ πάλιν τὰς ἐξῆς διακεκορμέναις φράσεσι.

«Ἐπέστρεψας τὸσφ' ταχέως; . . . δύναται τις νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ Ζαγκράβ τούτου; . . . φοβοῦμαι μήπως ἐνοχοποιηθῇς . . . ἄφες τὸν δυστυχῆ ἐμέ.»

Τότε ἀνεγνώρισε τὴν ὑπόκωφον φωνὴν ἥτις πρὸ δέκα λεπτῶν συνδιελέγετο πρὸς τὴν Χρίσναν· πόθεν ἐξήρχετο ἡ φωνὴ αὐτή; τίς ἦτο ὁ φωνῶν; μήπως ἐν μέσῳ τῆς ἀγρίας ταύτης κοιλάδος ἡ ιδιόρρυθμος ἡχώ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀκοάς του ἀπὸ μακρυσμένου βράχου; ἀλλὰ βεβαίως δὲν συνδιελέγετο πρὸς τὴν ἡχώ ἡ Χρίσνα πρὸ ὀλίγου.

Μετὰ λεπτομερῆ ἐπιθεώρησιν ὁ Κροάτης διὰ τοῦ ξύλου τοῦ ὁποῖον ἐκράτει εἰσέτι ἀπεμάκρυνε τοὺς πυκνοὺς κλάνας μεγίστης τινὸς βάρους, ἥτις ἐφύετο παρὰ τὴν βᾶσιν τοῦ λοφίσκου καὶ ἔπειτα ἀποσπᾶσας διὰ τῆς ῥωμυλῆς του χειρὸς ὅλον ἐκεῖνον τὸν πράσινον ὄγκον, ἀπεκάλυψεν ὄγκον πετρώδη ἐν μέσῳ τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχεν εὐρεῖα ῥωγμὴ· ἐβύθισεν ἐν αὐτῇ τὴν ῥάβδον του καὶ ἤσθλην ὅτι ἐσωτερικῶς ὁ χώρος ἐπλατύνετο ὡς κρατὴρ.

Οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ, ἡ ῥωγμὴ αὕτη συνεκοινώνει μυστικῶς πρὸς τι τῶν πολλῶν ἄντρων τῆς περιοχῆς ταύτης. «Εἰς τὸ βάθος τῆς ὁπῆς ταύτης, εἶπε καθ' ἑαυτόν, στεναίνει δυστυχῆς τις αἰχμαλῶτος τοῦ Τζανῆ, ὡς ἴσως εἶμαι καὶ ἐγώ· αὕτη λοιπὸν ἡ τύχη μὲ περιμένει;»

Ἐνῷ ἐκλινε πρὸς τὴν ῥωγμὴν ὅπως ἐρωτήσῃ καὶ αὐτὸς τὸν κάτοικον τοῦ ὑπογείου, ὅστις θὰ ἐπρόφερε τὸ ὄνομα του, ἠσθάνθη ὅτι ἐφωσέ τις τοῦ ὧμου του· ἐστράφη ζωηρῶς ἡ Χρίσνα ἴστατο πρὸ αὐτοῦ.

«Α! εἶσαι σὺ τέλος, Χρίσνα Κάρλοβιτς;

εἶπε τραχέως σταυρόνων τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἀθλητικοῦ στήθους του· ἰδοὺ ἐφθασεν ἡ ὥρα τῶν ἐξηγήσεων! πῶς μετὰ τόσας ἀναζητήσεις σὲ εὕρισκω μετὰ τῶν ληστῶν τούτων καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν; δικαιολογήσου ἂν δύνασαι, ἂν τολμᾷς».

Τὰ ὅμματα τοῦ Κροάτου ἐσπινθηροβόλουν ὀργὴν βαθεῖαν, συγκρατουμένην· ἡ νέα γυνὴ προσήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα σταθερὸν καὶ γλυκὺ· ἔπειτα χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ ἄλλως εἰς τὴν ἐρώτησίν του:

— Ἐξάδελφε, εἶπε, θές εἰς τὴν θέσιν τῆς ταύτης τὴν βάρων ἢν ἀπέσπασες.

— Πρὸς τί; δὲν ἔχομεν τι καλλίτερον νὰ πράξωμεν; Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ Τζανῆ αὐτός . . . εἶσαι σύζυγός του; τὸ καυχᾶται τοῦλάχιστον . . . εἶναι ἀληθές; ὁμίλει λοιπὸν!

— Σπεῦσον νὰ τοποθετήσῃς αὐτὴν τὴν βάρων, καλέ μου Ζαγκράβ, καὶ μάλιστα εἰς τὴν προτέραν τῆς θέσιν· πρέπει . . . εἶναι σπουδαῖον . . . σὲ παρακαλῶ.

Τὸ πρῶτον βλέμμα τῆς Χρίσνας βυθίζομενον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ζαγκράβ ἤδη κατηύνασε τὴν ἀγρίαν αὐτῶν λάμψιν· ὁ ἦχος τῆς φωνῆς ταύτης, τόσον ἄλλοτε ἐπιδρώσης ἐπ' αὐτοῦ ἐξήγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ του διπλοῦν αἶσθημα στοργῆς καὶ ὑποταγῆς. Ὑπήκουσεν ἄλλ' ἐξακολουθῶν εἰσέτι τὰς ἀπειλὰς ὡς οἱ μολοσσοὶ ἐκεῖνοι οἵτινες καίτοι ὑποτασσόμενοι ὑπὸ τὴν θέλησιν παιδίου φαίνονται τρόπον τινὰ διαμαρτυρούμενοι κατὰ τῆς ἰδίας ἀδυναμίας. Κυτῶν καὶ ὑποτονθορίζων ἔλαβε τὴν ῥάβδον καὶ ἀνυψώσας δι' αὐτῆς τὴν βάρων ἐπανερίψεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς γυμνῆς πέτρας· ἡ δὲ Χρίσνα ἔλαβε καὶ αὐτὴ τὴν ῥάβδον καὶ ἐπανεφέρε δι' αὐτῆς ἕκαστον κλῶνα εἰς τὴν φυσικὴν του θέσιν· ἔπειτα κύψασα πρὸς τὸν Κροάτην εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

«Πρόσεχε νὰ μὴ ἀποκαλύψῃς τὸ μυστικὸν τοῦτο· κινδυνεύει ἡ ζωὴ σου καὶ ἡ ἰδική μου ἴσως.

— Τίς εἶναι λοιπὸν ὁ αἰχμαλῶτος, ὁ ἐγκλειστος ἐκεῖ;

— Οὐγγρὸς τις μεγιστάν, εἰς τῶν Ζαπόσκυ· ἡ εἰσοδος τοῦ σπηλαίου του φυλακτομένη καλῶς ὑπὸ στρατιωτῶν εἶναι ἐκεῖ κάτω πρὸς τὴν μεγάλην χαράδραν, ὅπου εὕρισκονται οἱ Σλάβοι τώρα.

— Μὴ χάνωμεν τὸν καιρὸν εἰς λόγους ἀνωφελεῖς, εἶπεν ὁ Ζαγκράβ ἐμφανῶς ἀνυπομονῶν· πρόκειται περὶ σοῦ, περὶ σοῦ μόνως· εἶσαι σύζυγός τοῦ Πέτρου Τζανῆ καὶ ἡ ὄχι;

— Ὁχι, εἶπεν ἡ Χρίσνα κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν τῆς.

— Τότε διατί τὸν ἠκολούθησες; τὸν ἀγαπᾷς λοιπὸν;

— Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπήντησα ἤδη.

— Ἄν πρόπη νὰ πιστεύσω ἀκόμη τοὺς λόγους σου, τὸν μισεῖς· ἀλλὰ μῶλις ἐπρόφρασε τὴν λέξιν ταύτην καὶ εὐθὺς τὴν διέψευσε, διότι ἠρνήθη νὰ τῷ δώσῃς αὐτὴν τὴν χρυσὴν ἄλυσιν, τὴν ὁποίαν φυλάττεις διότι εἶναι δῶρόν του· δὲν τὸ εἶπες ἡ ἰδία;

Ἡ Χρίσνα ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτενίσασα αὐτὸν μετὰ βλέμματος ἱλαροῦ:

«Ἐξάδελφε, εἶπεν, εἶσαι λοιπὸν ἀκόμη τὸ ἀπλοῖκόν καὶ τραχὺ τέκνον τῆς Λικαβίας; ἐπίστευον ὅτι τὸ στρατιωτικόν σου ἐπάγγελμα ἤθελεν ἀναπτύξει τὴν ὀξυδερκειάν σου. Ἄν ἐδίδον τὴν ἄλυσιν εἰς τὸν Σκλαβοῦνον ἦτο ὡσεὶ διέτακτον ἐγὼ ἡ ἰδία τὴν ἀναχώρησίν σου· ἀφ' οὗ ἐξεπλήρου πρὸς σὲ ὅπερ πιστεύει ὅτι ἔχει χρέος εὐγνωμοσύνης, θὰ σὲ ἀπέπεμπε καὶ . . . θὰ ἀνεχώρεις μόνος!»

Τὸ μέτωπον τοῦ Ζαγκράβ ἱλαρύνθη· ἡ βαθεῖα ῥυτίς ἐξηλείφθη πάραυτα.

— Λοιπὸν ἠλπισας ἐπ' ἐμέ, ὅτι θὰ σὲ ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν του; Καλῶς ἐσκέφθης, Χρίσνα· οὕτω θὰ ἀναχωρήσωμεν ὁμῶς;

— Ναί· ἀφ' οὗ πρῶτον ἐκτελέσω τὸ καθήκον ὅπερ μοι μένει· θὰ μὲ βοηθήσῃς, φίλε μου· διότι εἰς τοῦτο πρὸ πάντων ἔχω τὴν ἀνάγκην σου.

— Ποῖον εἶναι τὸ καθήκον τοῦτο;

Ἡ Χρίσνα ἐδειξεν αὐτῷ τὴν βάρων ἥτις ἐκάλυπτε τὴν ῥωγμὴν τοῦ βράχου.

— Καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ αἰχμαλῶτος!

— Ὡς αὐτὸς περιμένει ἐκεῖνον ὅστις τὸν ἐλευθερώσῃ;

— Κατέστης λοιπὸν ἀπληστος χρημάτων, Χρίσνα Κάρλοβιτς; Ἐχομεν ἄλλο ἔργον παρὰ νὰ βοηθῶμεν τοὺς Οὐγγρούς μεγιστάνας· τί ἐνδιαφέρειν τόσῳ ἰσχυρὸν σὲ παρακινεῖ; μήπως ἀγαπᾷς αὐτόν;

— Μόλις τὸν εἶδον ἀπᾶξ καὶ τοῦτο διὰ μέσου τοῦ σκότους τῆς φυλακῆς του.

— Εἶναι νέος; εἶναι ὠραίος;

— Ἀγνοῶ, οὐδὲ τὸν ἠρώτησα οὐδὲ μοι μέλει περὶ τούτων. Ἄκουσον, φίλε μου, καὶ κλείσον τὴν καρδίαν σου εἰς πᾶσαν κακὴν σκέψιν. Ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ αἰχμαλῶτος τούτου εἶναι ὄρκος ὃν ὠρκίσθη· εἶναι πράξις ἱερὰ, ἣν ἐπέβαλον εἰς ἐμαυτὴν πρὸς ἐξαγορὰν τῶν ἀμαρτιῶν μου. Γνωρίζεις ὅτι εἶμαι δυστυχῆς τρελλὴ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ λυπηθῇς, ὡς ἄλλοτε καὶ ἐγὼ σὲ ἐλυπήθην. Τὸν ὄρκον τοῦτον ἐπανελάβον ἐννεακίς ἐπικαλουμένη εἰς βοήθειάν μου τὴν Παναγίαν τῆς Ἀγραμ· εἰς ἣν ἔχεις τόσην ἐμπιστοσύνην.

— Ἀλλὰ θὰ χρειασθῇ καιρὸς ἵνα ἐνεργήσῃ· πιστεύεις ὅτι ὁ Τζανῆς θὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ἐγκατασταθῶ ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τούτων;

— Ἡ ἐπιδεξιότης ἀναπληροῖ τὸν χρόνον καὶ ὁ Θεὸς ἔσται μεθ' ἡμῶν· αὐτὸς ἤδη μοι ὑπέδειξε τὸν τρόπον νὰ συνεννοηθῶ μὲ τὸν δυστυχῆ, οὐτινος τὴν σωτηρίαν μοι ἀνέθηκεν. Ἀλλως τε, ὁ λεγόμενος εἰσπράκτωρ, περὶ οὗ σοὶ ὁμίλησεν ὁ Τζανῆς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐντολὴν ἔλαβε, νὰ ὑπάγῃ τουτέστιν ἐπὶ τῆς Δαλματικῆς ἀκτῆς ἵνα ζητήσῃ τὰ λύτρα τοῦ αἰχμαλώτου. Ἄν ἐπανεῖλθῃ μετὰ τῶν χρημάτων, τότε ὁ Μαγυάρης θὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἐγὼ ἀπηλλαγμένη τοῦ ὄρκου, ἔσομαι ἑτοιμος νὰ σ' ἀκολουθήσω· μόνον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἐπικαλοῦμαι τὴν σύμπραξίν σου μοι ὑπόσχεσαι αὐτήν.

Τελευτῶσα τὰς λέξεις ταύτας ἡ Χρίσνα πλήρης ἐμπιστοσύνης καὶ διαχύσεως ἐ-